
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Юридичний факультет

кафедра публічного управління та адміністрування

«Допущено до захисту»

В.о.завідувача кафедри публічного
управління та адміністрування

_____ В. М. Ємельянов

“ _____ ” _____ 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

на тему:

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У БОРОТБІ З КОРУПЦІЄЮ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Керівник: Доктор філософії з публічного управління та
адміністрування, викладач
Слободянюк Дмитро Сергійович

Рецензент: Старший викладач
Верба Світлана Миколаївна

Виконав: студентка VI курсу групи 637 МЗ
Лопушанська Ганна Миколаївна

Спеціальності: 281 «Публічне управління та адміністрування»

ОПП: «Місцеве самоврядування»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	9
1.1. Сутність та основні форми прояву корупції в системі публічного управління	9
1.2. Цифрові технології як інструмент підвищення прозорості та підзвітності влади в контексті антикорупційної політики	20
Висновки до першого розділу	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УКРАЇНІ	31
2.1. Нормативно-правова база щодо цифровізації антикорупційної діяльності	31
2.2. Державна політика України та міжнародне співробітництво щодо цифровізації антикорупційної діяльності	46
Висновки до другого розділу	66
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У АНТИКОРУПЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	67
3.1. Міжнародний досвід застосування цифрових технологій у боротьбі з корупцією	67
3.2. Проблеми впровадження цифрових антикорупційних механізмів в Україні та пропозиції щодо їх вдосконалення	79
Висновки до третього розділу	88
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95

ВСТУП

Актуальність теми. Корупція є однією з найбільш деструктивних соціально-політичних проблем, що гальмує розвиток демократичних інститутів, підриває довіру громадян до влади, знижує ефективність державного управління та створює суттєві перешкоди для економічного зростання. У сучасних умовах глобальної цифровізації саме використання цифрових інструментів у боротьбі з корупцією набуває особливої значущості. Трансформаційні процеси, які охоплюють публічний сектор, формують нову модель взаємодії держави і громадян, де технології виступають не лише засобом автоматизації управлінських процесів, а й ефективним інструментом запобігання зловживанням владою, підвищення прозорості та підзвітності органів публічного управління.

В умовах воєнного стану, відбудови країни та реформування системи державного управління Україна стикається з викликами, пов'язаними з необхідністю забезпечення доброчесності публічного сектора, ефективного використання бюджетних коштів та відновлення довіри до державних інституцій. Саме цифровізація державних процесів – шляхом упровадження електронних сервісів, відкритих даних, інтегрованих інформаційних систем і технологій електронної ідентифікації – виступає ключовим чинником мінімізації корупційних ризиків. Такі інструменти, як система «Prozorro», реєстр декларацій посадових осіб, портал відкритих даних data.gov.ua, електронні черги та сервіси «Дія», уже довели свою ефективність у підвищенні прозорості державного управління.

Міжнародний досвід свідчить, що цифрова трансформація стала одним із найрезультативніших механізмів антикорупційної політики у країнах Європейського Союзу, Південної Кореї, Естонії, Сінгапуру. Зокрема, естонська модель е-урядування, що базується на принципах відкритості, доступності та підзвітності, демонструє, що саме цифрові технології можуть суттєво скоротити можливості для корупційних зловживань. У рамках Цілей сталого розвитку ООН (зокрема Ціль 16 – «Мир, правосуддя та сильні інститути») підкреслюється

важливість розвитку цифрових інструментів як складової формування прозорих і підзвітних державних інституцій.

Для України питання цифрової трансформації публічного управління має не лише технічний, а й стратегічний вимір. Воно безпосередньо пов'язане з виконанням міжнародних зобов'язань у контексті євроінтеграції та впровадження державних програм, таких як «Держава у смартфоні», «Діджиталізація як антикорупційний інструмент» та «Національна програма інформатизації». Зокрема, у «Державній антикорупційній програмі на 2023–2025 роки», затвердженій Кабінетом Міністрів України, наголошується на необхідності інтеграції цифрових технологій у всі етапи публічного управління з метою попередження корупційних правопорушень, автоматизації процедур прийняття рішень та забезпечення прозорості діяльності органів влади.

Водночас, незважаючи на наявність позитивних зрушень, в Україні все ще існують проблеми, пов'язані з недостатнім рівнем цифрової культури працівників державного сектору, фрагментарністю нормативно-правового забезпечення цифровізації, а також обмеженим доступом громадян до інформації про результати антикорупційних ініціатив. Часто інноваційні рішення не супроводжуються належними змінами у структурі публічного управління, що призводить до формального використання цифрових інструментів без досягнення реального антикорупційного ефекту. Тому питання комплексного впровадження цифрових технологій у боротьбі з корупцією потребує системного наукового аналізу, оцінки ефективності діючих механізмів та розробки рекомендацій щодо вдосконалення управлінських процесів на основі міжнародного досвіду.

Науковий інтерес до цієї проблематики постійно зростає. Значний внесок у дослідження цифровізації та антикорупційних практик зробили українські та зарубіжні науковці, зокрема О. С. Бондаренко, Н. А. Вінникова, В. Гаращук, Н. Корчак, Д. О. Кузик, А. В. Лещенко, І. Мордас, О. Сахан, Я. Морозов, Н. Сидоренко, В. Мухатаєв, а також міжнародні організації – Transparency International, Світовий банк, Організація економічного співробітництва та розвитку. Їхні праці висвітлюють теоретичні, правові та організаційні аспекти

запобігання корупції в умовах цифрової трансформації, проте потребують подальшої адаптації до сучасних українських реалій та аналізу ефективності впровадження цифрових інструментів у публічному управлінні.

Отже, актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного дослідження використання цифрових технологій як інноваційного інструменту протидії корупції у сфері публічного управління. Такий аналіз має не лише наукове, але й прикладне значення, оскільки дозволяє виявити найефективніші механізми цифрового контролю, оптимізувати управлінські процеси та сформувати нові підходи до підвищення прозорості та доброчесності діяльності органів влади. Вивчення цієї проблеми сприятиме розробці рекомендацій щодо удосконалення державної антикорупційної політики, посиленню інституційної спроможності органів влади та наближенню України до європейських стандартів відкритого врядування.

Метою дослідження є всебічний аналіз теоретичних засад, нормативно-правових та організаційних механізмів використання цифрових технологій у боротьбі з корупцією в системі публічного управління, оцінка ефективності впроваджених в Україні цифрових антикорупційних інструментів, а також визначення перспектив їх подальшого розвитку з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних викликів цифрової трансформації державного сектору.

Відповідно до мети дослідження визначено наступні **завдання**:

- визначити сутність та основні форми прояву корупції в системі публічного управління;
- розглянути цифрові технології як інструмент підвищення прозорості та підзвітності влади в контексті антикорупційної політики;
- проаналізувати нормативно-правову базу щодо цифровізації антикорупційної діяльності;
- дослідити державну політику України та міжнародне співробітництво щодо цифровізації антикорупційної діяльності;
- розглянути міжнародний досвід застосування цифрових технологій у боротьбі з корупцією;

– виокремити проблеми впровадження цифрових антикорупційних механізмів в Україні та надати пропозиції щодо їх вдосконалення.

Об’єктом дослідження є антикорупційна політика системи публічного управління в умовах цифрової трансформації.

Предметом дослідження є механізми, стратегії та цифрові інструменти, що застосовуються для запобігання і протидії корупції в органах публічного управління на національному та міжнародному рівнях.

Методи дослідження. У роботі застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, які забезпечують всебічне дослідження проблеми використання цифрових інструментів у боротьбі з корупцією в органах публічного управління. Для вивчення теоретичних підходів до розуміння сутності корупції, визначення її форм прояву та ролі цифрових технологій у підвищенні прозорості влади використано методи аналізу і синтезу, системного аналізу та логічного узагальнення. Для дослідження нормативно-правових актів, державних програм і стратегій цифровізації антикорупційної політики застосовано аналітичний, порівняльно-правовий і порівняльно-історичний методи, що дозволили виявити етапи становлення та особливості розвитку цифрових антикорупційних механізмів в Україні. З метою оцінки ефективності функціонування сучасних цифрових платформ і сервісів (Prozorro, Є-data, Дія, НАСР-портал) та визначення проблем їх впровадження використано методи наукового спостереження, узагальнення практичного досвіду, кейс-метод, метод експертних оцінок, а також статистичні методи аналізу даних. Для розробки пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення цифрових антикорупційних механізмів на основі найкращих міжнародних практик застосовано метод моделювання, а для формування висновків і узагальнень – індуктивний та дедуктивний методи. Такий підхід забезпечив комплексний і науково обґрунтований аналіз проблеми, поєднання теоретичних узагальнень із практичною оцінкою стану цифрової трансформації антикорупційної політики України.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному підході до вивчення процесу цифровізації антикорупційної діяльності в органах

публічного управління, що поєднує теоретичний, нормативно-правовий та прикладний аспекти. У роботі вперше систематизовано та узагальнено сучасні цифрові інструменти, які використовуються в Україні для запобігання корупції, визначено їх ефективність і проблеми впровадження. Наукову новизну становить також уточнення змісту понять «цифрова трансформація антикорупційної політики», «цифрові антикорупційні інструменти» та «електронна прозорість публічного управління» як ключових елементів сучасної моделі державного управління. Окрім того, удосконалено підхід до оцінювання ефективності впроваджених цифрових платформ у контексті антикорупційної політики, що дозволяє формувати практичні рекомендації для підвищення доброчесності й прозорості органів публічного управління.

Теоретична значущість дослідження полягає в поглибленні наукових уявлень про роль цифрових технологій у формуванні сучасної антикорупційної політики публічного управління. У роботі узагальнено та систематизовано теоретичні підходи до розуміння сутності цифрової трансформації державного сектору як чинника підвищення прозорості та підзвітності влади. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема визначено сутність і взаємозв'язок понять «цифрові антикорупційні інструменти», «електронне врядування», «відкриті дані», «прозорість управління». Отримані результати розширюють наукове підґрунтя для подальших досліджень проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі публічного управління та антикорупційній діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів, висновків і рекомендацій у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування для підвищення ефективності антикорупційних заходів. Розроблені пропозиції можуть бути застосовані під час удосконалення державних програм цифровізації, оновлення нормативно-правової бази у сфері запобігання корупції, а також при розробці стратегій електронного врядування. Матеріали дослідження можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти під час викладання дисциплін з публічного управління, державної політики, антикорупційного

менеджменту та цифрового врядування.

Апробація результатів дослідження.

Результати роботи оприлюднено на XXII Міжнародній науково-практичній конференції «Ольвійський форум – 2025: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» (Миколаїв, 2025 р.).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел у кількості 130 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок, з них основного тексту 95 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

1.1. Сутність та основні форми прояву корупції в системі публічного управління

Корупція є одним із найнебезпечніших соціально-політичних явищ, що підриває основи демократичного врядування, порушує принципи законності, справедливості та рівності громадян перед законом. Вона не лише негативно впливає на ефективність діяльності органів публічного управління, а й формує атмосферу недовіри до держави, послаблює її інституційну спроможність і гальмує процеси соціально-економічного розвитку.

Визначення сутності корупції вимагає врахування її багатогранності – правової, політичної, соціальної, економічної та морально-етичної складових. З наукової точки зору, корупція розглядається як явище, що виникає унаслідок взаємодії приватних інтересів і публічних повноважень, коли посадова особа використовує надані їй ресурси не в інтересах держави чи громади, а для власної вигоди.

Корупція в Україні залишається складним і багатовимірним явищем, яке пронизує практично всі сфери суспільного життя – від державного управління до економіки та соціальної політики. Вона руйнує принципи верховенства права, знижує рівень довіри громадян до державних інституцій і створює передумови для політичної та економічної нестабільності. Незважаючи на те, що проблема корупції має давні корені, упродовж останніх років її масштаби та негативний вплив значно посилюються, набувши системного характеру [80, с. 607].

За визначенням А. В. Матвійчука, корупція становить одну з найсерйозніших загроз для правової держави, демократичних інститутів, дотримання прав людини, принципів доброчесності та соціальної справедливості. Вона підриває основи суспільної довіри, гальмує економічний

розвиток і створює небезпеку для стабільного та справедливого функціонування держав із ринковою економікою [38, с. 1061].

Одне з найлаконічніших і водночас найвлучніших визначень корупції запропонував Джозеф Сентурія (Joseph Senturia), охарактеризувавши її як «зловживання владними повноваженнями з метою отримання особистої вигоди». У сучасних умовах тлумачення сутності корупційних проявів і визначення їх правової природи становить складне завдання для української юридичної науки та практики. Корупція глибоко вкоренилася у всіх сферах суспільного життя – від політики та економіки до освіти й охорони здоров'я, перетворившись на системне явище, що деформує суспільні відносини та моральні орієнтири. З часом вона створює ілюзію звичності, коли громадяни починають сприймати корупцію як невід'ємну складову повсякденного життя, що ускладнює формування активної громадської позиції та знижує віру у можливість реального подолання цього явища [39, с. 292].

За визначенням В. В. Гури, корупція є складним і багатограним соціальним феноменом, який охоплює значну частину населення світу та пронизує різні сфери суспільного життя. Це явище перебуває на перетині права, економіки, політики, соціології, моралі та етики, що робить його надзвичайно складним для усунення. У правовому аспекті корупція розглядається як порушення чинного законодавства, що підриває верховенство права і справедливість. З політичного погляду – це прагнення окремих осіб до здобуття або утримання влади через зловживання повноваженнями та використання свого становища для отримання переваг над іншими [13, с. 78].

З точки зору криміналістики, корупція – це сукупність незаконних дій, що мають ознаки злочину, спрямованих на отримання неправомірної вигоди. В економічному вимірі вона означає незаконне збагачення окремих осіб за рахунок суспільних ресурсів або інших громадян. Соціальний аспект корупції полягає у використанні службового становища для власної вигоди, що призводить до нерівності, зниження довіри до влади та деградації соціальних цінностей. У морально-етичному вимірі це прояв приниження, цинічного використання людських слабкостей і «вразливих точок» інших осіб задля особистої користі [13,

с. 78]. Тобто, корупція є не лише юридичною чи економічною проблемою, а глибоким моральним і суспільним викликом, що деформує цінності, підриває соціальну справедливість і стримує розвиток держави.

Корупція як соціально небезпечне явище потребує комплексного аналізу, що враховує її багатовимірну природу. У правовій науці сформувалися три основні підходи до визначення сутності корупції: юридичний, соціально-економічний і морально-етичний (табл. 1.1). Кожен із них дозволяє розглядати це явище під різними кутами зору – від виявлення правової природи й наслідків до аналізу моральних аспектів поведінки суб'єктів [32, с. 2].

У сучасних умовах корупція розглядається не лише як правопорушення, а й як складна соціально-економічна проблема, що деструктивно впливає на ефективність управління, знижує продуктивність економіки та підриває довіру громадян до інститутів державної влади. Саме тому боротьба з корупцією є пріоритетним напрямом державної політики, спрямованої не тільки на покарання за протиправні дії, а й на створення системних механізмів запобігання та усунення передумов для її виникнення. Одним із ключових завдань у цьому контексті є реалізація глибоких реформ та удосконалення інституційних інструментів контролю і прозорості управління [32, с. 2].

Таблиця 1.1

Підходи до визначення корупції

Підхід	Характеристика	Ключові акценти
Юридичний	Корупція трактується як правопорушення, що передбачає порушення чинних норм законодавства, зокрема отримання неправомірної вигоди, зловживання владою, службові підроблення чи розкрадання державного майна.	Зосереджується на визначенні складу злочину, видах юридичної відповідальності, системі санкцій та превентивних заходах.
Соціально-економічний	Розглядає корупцію як соціально-економічне явище, що підриває економічну стабільність, справедливість і рівність можливостей для учасників суспільних відносин.	Основна увага приділяється впливу корупції на економічний розвиток, інвестиційний клімат, ринок праці, розподіл ресурсів і рівень соціальної нерівності.

Етико-моральний	Визначає корупцію як порушення моральних і етичних норм, що сприяє деградації суспільних цінностей, втраті довіри до влади та зниженню рівня громадянської відповідальності.	Акцент робиться на морально-етичних засадах протидії корупції, розвитку громадського контролю, підвищенні культури доброчесності та соціальної відповідальності.
-----------------	--	--

Джерело: [32]

Розгляд корупції як складової об'єкта антикорупційної політики дає змогу глибше розкрити її правову природу, визначити ключові структурні елементи та виокремити основні напрями протидії. Корупція, будучи складним соціально-правовим явищем, становить невід'ємну частину правових відносин, що охоплюють взаємодію суб'єктів владних повноважень із фізичними та юридичними особами [32, с. 3].

У правовій площині корупція трактується як протиправна діяльність, спрямована на отримання особистої вигоди або переваг шляхом зловживання службовими повноваженнями, порушення законних прав і інтересів громадян, держави чи інших суб'єктів. Таке розуміння спирається на положення міжнародних і національних нормативно-правових документів, зокрема Конвенції ООН проти корупції [21] та Закону України «Про запобігання корупції» [54].

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» №1700-VII від 14 жовтня 2014 року, корупція – це використання особою своїх службових повноважень або пов'язаних із ними можливостей для одержання чи надання неправомірної вигоди собі або іншим особам. Також це може бути прийняття пропозиції, обіцянки або надання такої вигоди з метою схилити посадову особу до протиправних дій. У цьому ж законі зазначено, що корупційним правопорушенням є умисне діяння з ознаками корупції, за яке передбачена кримінальна, адміністративна, цивільно-правова або дисциплінарна відповідальність [54].

За результатами Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) за 2024 рік Україна набрала 35 бали зі 100 можливих, посівши 105 місце серед 180 країн світу. Ці показники демонструють певний поступ у боротьбі з корупцією, однак темпи позитивних змін залишаються повільними, а рівень корупційних ризиків – високим [128].

Сучасна практика свідчить, що на нинішньому етапі розвитку української державності корупція перетворилася на масштабний і всеохопний суспільний феномен, який має агресивний та непередбачуваний характер. Вона проникає в усі сфери життя – економічну, політичну, управлінську – спотворюючи їхню суть і підриваючи засади справедливості та законності. Корупційні процеси становлять реальну загрозу демократичним, соціальним і правовим засадам держави, визначеним Конституцією України, і сприяють утвердженню системної корупції як самодостатнього механізму впливу на державні інститути. Її руйнівний потенціал проявляється у поступовому підпорядкуванні державних структур корисливим інтересам, що веде до деградації інституційної спроможності держави [37]. Недарма колишній посол США в Україні Джеффри Пайетт наголосив, що «корупція в Україні є небезпечнішою, ніж російські танки», підкреслюючи її масштаб і деструктивний вплив на національну безпеку та розвиток суспільства [121].

Наслідки корупції відчутні не лише для тих, хто безпосередньо стикається з нею у повсякденному житті, а й для всього суспільства. Вона негативно впливає на якість державного управління, призводить до неефективного використання ресурсів, порушення принципів справедливості та рівності, а також гальмує реалізацію реформ. На всіх рівнях влади відсутність належної підзвітності та прозорості часто стає причиною неналежного надання базових адміністративних і соціальних послуг, що в кінцевому підсумку позбавляє громадян їхніх прав і підриває довіру до держави. Таким чином, корупція виступає не лише кримінальним чи економічним явищем, а й серйозною загрозою для розвитку демократії, соціальної стабільності та міжнародного іміджу України [80, с. 607].

Варто зазначити, що корупція в Україні має системний характер і пронизує всі рівні суспільного життя та сфери публічного управління, поступово

руйнуючи державні інститути зсередини й становлячи серйозну загрозу майбутньому розвитку української державності. Це явище проявляється як у дрібних побутових формах, так і у масштабних корупційних схемах, що охоплюють політичну, адміністративну та судову сфери. Найбільш ураженими корупцією залишаються політичні партії, органи законодавчої влади, публічні службовці та судова система, де зловживання владою стали хронічною проблемою. Водночас українське суспільство демонструє високий рівень толерантності до корупційних проявів, що лише посилює їх поширення та ускладнює боротьбу з цим деструктивним явищем [37].

У сучасних умовах трансформації державного сектору, посилення інтеграційних процесів і запровадження стандартів належного врядування питання визначення сутності та форм прояву корупції набуває особливої актуальності.

У системі публічного управління корупція має комплексний характер, проявляючись у зловживанні владними повноваженнями, прийнятті неправомірних рішень, конфлікті інтересів, отриманні неправомірної вигоди або використанні службового становища для приватних цілей. Вона може охоплювати як індивідуальні дії окремих посадовців, так і системні явища, пов'язані з недосконалістю інституційних механізмів, прогалинами у законодавстві, низьким рівнем контролю та підзвітності.

Корупційні дії потенційно може здійснити будь-яка особа, яка володіє владними повноваженнями або доступом до певних ресурсів. Коли службовець, нехтуючи нормами етики, вимогами закону та своїми посадовими обов'язками, використовує службове становище у власних інтересах, це перетворюється на корупційне правопорушення. Подібні дії можуть бути характерні для представників різних професійних сфер – працівників правоохоронних органів, медиків, педагогів, підприємців, суддів, депутатів чи державних службовців. Основним мотивом таких злочинів є прагнення до особистого збагачення або отримання економічних переваг шляхом використання службових можливостей. Водночас ключовим стримувальним фактором для потенційних корупціонерів

виступає усвідомлення ризику викриття, публічного осуду та неминучості покарання за вчинене правопорушення [39, с. 293].

Аналіз корупційних проявів у системі публічного управління показує, що їхні причини мають комплексний характер – економічний, інституційний, політичний і соціокультурний. Економічні чинники пов'язані з дефіцитом ресурсів і можливістю посадовців розпоряджатися ними на власний розсуд, що створює сприятливе підґрунтя для зловживань. Інституційні причини зумовлені низькою прозорістю діяльності органів влади, лобізмом у законодавчому процесі та недосконалою кадровою політикою, побудованою на принципах кумівства, протекціонізму й клановості. Політичний аспект корупції проявляється у зрощенні влади та бізнесу, коли повноваження використовуються для особистої чи корпоративної вигоди, утворюючи стійкий ланцюг «влада – гроші – корупція». Соціально-культурні чинники включають низький рівень громадянської свідомості, соціальну пасивність, толерантність до зловживань та історично сформовану ментальність, що виправдовує неформальні практики у взаємодії з владою [47, с. 31].

З позиції правових відносин структура корупції включає три основні компоненти: суб'єкт, об'єкт і форми прояву. Суб'єктами корупційних дій виступають посадові особи, представники державних органів і місцевого самоврядування, а також приватні особи, залучені до корупційних взаємовідносин. Об'єктом корупції є суспільні відносини, що забезпечують законне функціонування державного апарату, реалізацію прав і свобод людини.

Корупційні дії можуть проявлятися у різних формах – від патронажу та кумівства до хабарництва й розкрадання державного майна. Такі явища, як використання службового становища для підтримки “своїх” на виборах, працевлаштування родичів і друзів, вимагання сексуальних послуг в обмін на послуги чи лояльність – усе це підриває демократичні принципи прийняття рішень, чесну конкуренцію і довіру громадян до влади. Подібні дії руйнують прозорість та підзвітність у державному управлінні, суперечать принципу верховенства права та формують середовище, де корупція стає звичним елементом системи [23, с. 10]. Згідно з Конвенцією ООН проти корупції,

держави-учасниці мають забезпечувати ефективний контроль і запроваджувати дієві антикорупційні механізми [21].

Варто зауважити, що у науковій літературі існує чимало підходів до класифікації корупційних проявів, однак з позицій державного управління найчастіше виділяють кілька ключових їх різновидів. Найбільш розповсюдженим видом корупції вважається хабарництво — отримання посадовою особою грошей, подарунків чи інших матеріальних цінностей в обмін на виконання або свідоме невиконання певних службових дій. Хабарництво може проявлятися у формі безпосереднього отримання неправомірної вигоди, прийняття її через посередника або ж у вигляді так званого «пасивного» хабарництва, коли посадовець лише погоджується на протиправну пропозицію [34].

Форми прояву корупції охоплюють різноманітні дії — від хабарництва та зловживання владою до розкрадання державного майна чи виникнення конфлікту інтересів. Усі ці прояви мають спільну ознаку: використання службового становища в особистих або корпоративних інтересах, що підриває принципи законності, справедливості та публічної довіри до влади [32, с. 3].

До окремого виду корупційних практик належить ухилення від виконання службових повноважень чи їх свідоме неналежне здійснення. У цьому випадку державний службовець або уникає виконання своїх обов'язків, або виконує їх формально та неякісно, переслідуючи мету отримання особистої вигоди — матеріальної чи іншої.

Поширеною формою корупції є також зловживання владними чи службовими повноваженнями. Йдеться про ситуації, коли чиновник використовує свою посаду, ресурси або службову інформацію у приватних інтересах або в інтересах сторонніх осіб, що призводить до порушення прав громадян та завдає шкоди державі чи суспільству загалом [34].

Окремо виділяють конфлікт інтересів — обставини, за яких особисті інтереси службовця (майнові, родинні, політичні тощо) можуть впливати на його службові рішення та ставити під сумнів об'єктивність і неупередженість. Такий конфлікт може бути відкритим або прихованим, реальним або лише потенційно

можливим, однак у будь-якому випадку він створює підґрунтя для корупційних ризиків і порушує стандарти доброчесності в державному управлінні [34].

Окремим надзвичайно небезпечним різновидом є політична корупція, що пов'язана з використанням посадових повноважень представниками державної влади чи органів місцевого самоврядування з метою отримання власних привілеїв. Це може проявлятися у впливі на розподіл бюджетних ресурсів, ухваленні вигідних кадрових рішень або просуванні інтересів приватного бізнесу шляхом лобіювання. Системна корупція вирізняється тим, що неправомірні дії стають невід'ємною складовою як формальних, так і неформальних механізмів управління. За таких умов корупційні практики фактично формують альтернативні «правила гри», які частково або повністю витісняють офіційно встановлені норми та принципи державного управління [75].

В умовах дії воєнного стану та підготовки до масштабного відновлення держави проблема корупції в системі державного і публічного управління набуває особливої гостроти. Це зумовлено безпрецедентними обсягами міжнародної підтримки – військової, фінансової та гуманітарної, яку Україна вже отримує й продовжить отримувати від партнерів із Заходу та глобальних інституцій. У таких умовах питання нульової толерантності до корупції стає одним із ключових чинників збереження довіри міжнародної спільноти, ефективного управління ресурсами та відбудови держави [33, с. 8].

Корупція охоплює різні сфери публічного сектору. У сфері оборони вона може проявлятися у вигляді хабарів під час державних закупівель або лобіювання вигідних контрактів. В охороні здоров'я – коли пацієнтів змушують платити за безоплатні послуги, а у сфері освіти – коли викладачі вимагають винагороду за оцінки чи видачу дипломів. У правоохоронній системі корупційні схеми пов'язані з маніпулюванням доказами, продажем судових рішень або «купівлею» посади. Подібні явища руйнують довіру громадян, підсилюють соціальну напругу та формують почуття безкарності. У результаті корупція не лише завдає шкоди державному управлінню, а й підриває засади справедливості та верховенства права [23, с. 10].

Аналіз основних форм прояву корупції в органах публічного управління – таких як хабарництво, зловживання владою, службове підроблення, кумівство, нецільове використання бюджетних коштів, маніпуляції у публічних закупівлях – є необхідною передумовою для розробки дієвих антикорупційних механізмів. Саме усвідомлення масштабів і специфіки проявів цього явища дозволяє вибудовувати ефективну політику запобігання корупції, удосконалювати систему контролю та формувати культуру доброчесності у публічній службі.

Системна корупція у сфері публічного управління поступово руйнує довіру громадян до державних інституцій, підриває принципи політичної доброчесності та спотворює реальні результати роботи органів влади. Її вплив має глибокий і тривалий характер, оскільки формує внутрішню культуру всездозволеності, у якій корупційні практики стають нормою організаційної поведінки. Така ситуація створює замкнене коло, коли окремі вигоди чиновників і впливових осіб підтримують існування самої системи корупції, роблячи її подолання надзвичайно складним завданням. Для ефективного протистояння цьому явищу необхідно поєднувати внутрішні механізми державного контролю з дієвими зовнішніми інструментами – зокрема, оновленням законодавчої бази, підвищенням прозорості управлінських процесів та активним залученням громадськості. Лише за умов поєднання політичної волі, інституційної підзвітності та суспільного нагляду можливо подолати системну корупцію й відновити довіру до державного сектору [23, с. 11].

Повномасштабна агресія Росії проти України актуалізувала дискусію щодо посилення відповідальності за корупційні діяння, зокрема щодо доцільності прирівняння їх до державної зради. У суспільстві дедалі частіше лунають заклики до внесення змін у законодавство, зокрема в Кримінальний кодекс України, з метою запровадження суворіших санкцій за корупційні правопорушення. Такий підхід розглядається як необхідний крок для забезпечення національної безпеки, збереження довіри громадян і міжнародних донорів, а також як гарантія ефективного використання коштів, спрямованих на післявоєнне відновлення країни [33, с. 8].

Антикорупційна політика у сфері публічного управління – це цілеспрямована діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування, що реалізується у взаємодії з громадянським суспільством і його інституціями з метою запобігання, виявлення та подолання проявів корупції в усіх сферах суспільного життя. Вона охоплює систему узгоджених дій, стратегічних рішень і практичних заходів, спрямованих на формування прозорості, підзвітності та доброчесної моделі публічного управління, заснованої на принципах законності, відкритості та відповідальності [29, с. 29].

Важливою складовою оновленої антикорупційної політики є забезпечення незалежності та інституційної спроможності антикорупційної інфраструктури, включно з НАБУ, САП, НАЗК та Вищим антикорупційним судом. Вони мають діяти прозоро, професійно та з опорою на цифрові інструменти аналітики, моніторингу та контролю. Особливе місце у цій системі займає формування професійного, доброчесного та незалежного суддівського корпусу, здатного гарантувати невідворотність покарання за корупційні злочини. У комплексі ці напрями формують засади нової моделі публічного управління, у якій цифровізація виступає ключовим чинником підвищення прозорості, підзвітності та ефективності у боротьбі з корупцією [86, с. 252].

Отже, корупція в системі публічного управління є багатограним, глибоко вкоріненим явищем, яке поєднує правові, політичні, соціальні, економічні та морально-етичні аспекти. Вона пронизує всі рівні державного управління, формуючи замкнену систему зловживань, що підриває принципи верховенства права, справедливості та підзвітності влади. Сучасні прояви корупції – від дрібних хабарів до масштабних схем у сфері політики, економіки та судочинства – мають системний характер і створюють серйозну загрозу демократичному розвитку держави. Її наслідки виходять далеко за межі матеріальних втрат, адже корупція руйнує суспільну довіру, моральні орієнтири й ефективність управлінських процесів. Подолання цього явища потребує цілісної державної політики, спрямованої на цифровізацію управління, забезпечення невідворотності покарання та формування культури доброчесності як базової цінності українського суспільства.

1.2. Цифрові технології як інструмент підвищення прозорості та підзвітності влади в контексті антикорупційної політики

У сучасних умовах глобальної цифрової трансформації цифрові технології стають невід'ємним інструментом забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності публічного управління. Вони змінюють традиційні підходи до взаємодії між державою та громадянами, сприяючи відкритості діяльності органів влади, запобіганню корупції та підвищенню довіри суспільства до державних інституцій. Використання цифрових платформ, електронних реєстрів, систем відкритих даних і сервісів електронного урядування створює нові можливості для контролю за використанням бюджетних ресурсів, ухваленням рішень і наданням адміністративних послуг.

Впровадження інноваційних цифрових інструментів у публічному секторі не лише спрощує доступ громадян до інформації, а й підвищує підзвітність посадових осіб, забезпечуючи оперативність, прозорість і відкритість управлінських процесів. Застосування таких технологій, як електронні закупівлі, відкриті дані (open data), системи електронного документообігу та аналітичні платформи, дозволяє зменшити корупційні ризики, оптимізувати державне управління та сформувати ефективну модель взаємодії «держава – громадянин» на принципах відкритості, доброчесності та інноваційності.

Сукупність правових, організаційних і технологічних інструментів створює фундамент для ефективної боротьби з корупцією та зміцнення громадської довіри до інститутів влади. Цифрові технології виступають центральним елементом цієї системи, оскільки забезпечують автоматизацію облікових процесів, зниження впливу людського фактора, унеможливлення приховування інформації та оптимізацію процедур контролю [32, с. 6].

Сприяючи прозорості, підзвітності та доброчесності, суспільство зміцнює принципи справедливості, забезпечує рівність можливостей і формує підґрунтя для сталого розвитку. Зниження рівня корупційних ризиків є ключовою умовою досягнення Цілей сталого розвитку ООН, сприяє інклюзивному економічному зростанню та побудові стійких суспільств, орієнтованих на добробут нинішніх і

майбутніх поколінь [97].

У межах Цілей сталого розвитку ООН, а саме Цілі 16 «Мир, правосуддя та сильні інститути», наголошується, що розвиток цифрових технологій є ключовим чинником у створенні прозорих, підзвітних і доброчесних державних органів влади, здатних ефективно протидіяти корупції. Цифровізація державного сектору сприяє мінімізації людського фактору у прийнятті управлінських рішень, що знижує ризики зловживань владою, хабарництва та непрозорих процедур. Наприклад, електронні системи державних закупівель, онлайн-декларування доходів посадовців, відкриті реєстри та інтегровані бази даних забезпечують публічний контроль за витрачанням бюджетних коштів, а також дозволяють громадянам і журналістам-розслідувачам оперативно виявляти порушення [95].

Цифрові інструменти, розроблені відповідно до принципів Цілей сталого розвитку (Ціль 16), створюють інфраструктуру довіри між державою та суспільством, адже кожна дія посадової особи, кожне управлінське рішення чи фінансова транзакція залишає цифровий слід, який може бути перевірений. Це забезпечує відкритість процесів і робить неможливим приховування неправомірних дій або маніпуляцій із публічними ресурсами [95].

Крім того, цифрова трансформація в держорганах сприяє формуванню нової культури управління, у центрі якої – принципи доброчесності, ефективності й підзвітності. Такі рішення, як електронний документообіг, аналітичні платформи моніторингу корупційних ризиків, системи блокчейн та електронної ідентифікації, дозволяють не лише оперативно виявляти корупційні загрози, а й запобігати їм ще на етапі планування чи ухвалення рішень. Тобто, реалізація Цілі 16 у контексті цифровізації державного управління є стратегічним напрямом модернізації публічного сектору. Вона забезпечує сталий розвиток інституцій, зміцнює довіру громадян до влади, підвищує якість надання адміністративних послуг та сприяє формуванню держави, побудованої на засадах прозорості, справедливості й нульової толерантності до корупції [94].

У даному контексті саме цифрова трансформація виступає потужним інноваційним чинником, що відкриває нові можливості для мінімізації проявів

корупції та підвищення ефективності публічного управління [5, с. 52].

Цифрова трансформація – це не лише впровадження новітніх технологій, а комплекс глибоких змін у суспільстві, економіці та державному секторі, які формують нові моделі взаємодії між владою, бізнесом і громадянами. Вона створює нових акторів, структури, цінності та практики, що трансформують або замінюють традиційні правила функціонування інституцій [103, с. 58]. Технологічні інновації стають рушійною силою цих процесів, оскільки мають значні соціальні й інституційні наслідки – підвищують прозорість, зменшують корупційні ризики та зміцнюють довіру громадян до влади [114, с. 122].

Надзвичайно ефективним прикладом практичного застосування цифрових технологій є їх використання для запобігання та виявлення корупційних проявів. Як зазначають А. Sullivan і М. Ward, у процесі управління ризиками компанії мають системно аналізувати корупційні загрози, притаманні їхній діяльності чи галузі. Після ідентифікації таких ризиків необхідно моделювати можливі сценарії корупційних дій, оцінювати наявність запобіжних механізмів і визначати ефективність існуючих інструментів контролю [124].

Результатом цього процесу стає формування переліку напрямів, що потребують поглибленого аналізу або перевірки через наявність підвищеного корупційного ризику. Визначення таких «вразливих зон» є початковим етапом розробки цифрових систем моніторингу та аналітики, спрямованих на мінімізацію ризиків. Після створення відповідних аналітичних алгоритмів організації можуть ідентифікувати аномальні транзакції або нетипові фінансові операції, що відхиляються від звичних моделей поведінки у даних. Для підвищення точності контролю кожній транзакції доцільно присвоювати рейтинг ризику, що дозволяє проводити цілеспрямовані перевірки – аналіз супровідних документів, звернення до контрагентів чи партнерів, а також глибшу перевірку фінансових ланцюгів [5, с. 52]. Таким чином, цифрові інструменти виступають потужним засобом раннього виявлення і попередження корупційних дій, забезпечуючи прозорість та ефективність управлінських процесів.

Поряд із виявленням корупційних ризиків у приватному секторі, важливим кроком у протидії корупції є модернізація державної системи фінансового

моніторингу, яка активно впроваджує сучасні цифрові технології. Нині Державна служба фінансового моніторингу України переходить на використання єдиної інтегрованої інформаційної системи, спрямованої на протидію корупції, відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та поширенню зброї масового знищення. Ця система функціонує безперервно та базується на інноваційних технологічних рішеннях, таких як електронна взаємодія державних інформаційних ресурсів та застосування сучасних програмних інтерфейсів (API), що забезпечують автоматизований обмін даними. У межах цієї системи фінансовий моніторинг активно співпрацює з іншими державними інституціями, банківськими установами та міжнародними партнерами, що дозволяє оперативно отримувати, обробляти й аналізувати інформацію, необхідну для виявлення підозрілих фінансових операцій. Водночас ефективність цифровізації ускладнюється низкою проблем – зокрема, недостатньо розвиненою інфраструктурою та обмеженим доступом до стабільного інтернет-зв'язку в окремих регіонах [114]. Попри це, впровадження цифрових платформ істотно підвищує ефективність аналітичних процесів: вони здатні швидко обробляти великі масиви даних, виявляючи нетипові транзакції та закономірності, що можуть свідчити про корупційні або фінансові злочини.

Одним із ключових напрямів цифрової трансформації, який сприяє мінімізації людського фактору в управлінських процесах, є електронне урядування. Згідно з визначенням Європейського Союзу, електронне урядування – це використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності органів державної влади у поєднанні з організаційними реформами та розвитком нових компетентностей, спрямованих на підвищення якості державних послуг, прозорості управлінських процедур і вдосконалення демократичних процесів. Такий підхід забезпечує ефективнішу взаємодію між громадянами, бізнесом і владою, сприяючи створенню відкритої, підзвітної та технологічно розвиненої системи державного управління [120, с. 312].

Електронне урядування допомагає зробити роботу державних органів більш прозорою та підзвітною, що суттєво зменшує ризики корупції. Завдяки цифровим технологіям державні послуги автоматизуються, процеси стають

зрозумілими, а доступ громадян до інформації – відкритішим. Це дозволяє контролювати дії посадовців і зменшує можливість зловживань. Використання державних онлайн-платформ, наприклад Prozorro, дало змогу зробити систему публічних закупівель максимально відкритою – кожен може перевірити, як витрачаються бюджетні кошти. Автоматизація процедур також мінімізує людський фактор: електронні тендери проходять без участі чиновників, що знижує ризик хабарництва. Крім того, сучасні цифрові рішення, зокрема блокчейн-технології, дозволяють відстежувати транзакції в реальному часі, забезпечуючи їхню безпеку та прозорість. Усе це разом створює ефективний механізм запобігання корупції та підвищує довіру громадян до держави [83, с. 2].

Електронне врядування виступає одним із найефективніших сучасних механізмів підвищення прозорості, підзвітності та довіри до державних інституцій. Його впровадження сприяє зниженню рівня корупції завдяки автоматизації адміністративних процесів, відкритому доступу до даних і мінімізації людського чинника у прийнятті управлінських рішень. Україна активно інтегрує цифрові технології у сферу публічного управління, що дозволяє не лише покращити якість надання послуг, а й підвищити ефективність контролю за використанням державних ресурсів. Основними напрямками розвитку електронного врядування є цифровізація публічних послуг, електронні закупівлі, декларування, відкриті дані та зменшення корупційних ризиків (табл. 1.2) [83, с. 4].

Таблиця 1.2.

Основні напрями електронного врядування у протидії корупції

№	Напрямок	Зміст і значення
1	Електронні публічні послуги	Платформа «Дія» забезпечує онлайн-доступ до державних сервісів, зменшуючи потребу в особистих контактах між громадянами і посадовцями, що суттєво скорочує ризики корупції.
2	Електронні закупівлі (Prozorro)	Система забезпечує повну прозорість державних тендерів, відкриваючи доступ до інформації для всіх зацікавлених сторін і мінімізуючи можливість зловживань при використанні бюджетних коштів.

3	Електронне декларування майна службовців	Система e-Declaration дозволяє публічно перевіряти доходи та активи посадовців, підвищуючи відповідальність і сприяючи виявленню незаконного збагачення.
4	Відкриті дані	Політика відкритих даних забезпечує доступ громадян і журналістів до інформації про діяльність державних установ, що допомагає викривати порушення та контролювати використання публічних ресурсів.
5	Зменшення корупційних ризиків	Автоматизація управлінських процесів, цифровізація документообігу й аналітичний моніторинг знижують можливість людського втручання та створюють механізм прозорого контролю.
6	Підвищення довіри громадян	Розвиток електронних сервісів сприяє формуванню позитивного іміджу держави, зміцненню довіри до інституцій та покращенню міжнародних антикорупційних рейтингів України.

Джерело: сформовано автором

Можливість отримання адміністративних послуг у цифровому форматі стала одним із найефективніших способів зниження корупційних ризиків, адже усуває необхідність особистого контакту між громадянином і посадовцем. Онлайн-доступ не лише спрощує процедуру подання та обробки запитів, а й забезпечує прозорість у прийнятті управлінських рішень. В Україні вже активно функціонують такі цифрові сервіси, як Електронний суд, Єдиний державний реєстр судових рішень, система Prozorro, платформа «Шлях», а також Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та інші реєстри, що створюють основу для підзвітності влади [5, с. 53].

Хоча частина інформації у цих системах має обмежений доступ через захист персональних даних, загальний принцип відкритості й прозорості є фундаментальним запобіжником корупційних практик. Під прозорістю розуміється здатність політико-адміністративної системи надавати своєчасну, достовірну й доступну інформацію про структуру, рішення та дії органів влади, що забезпечує громадський контроль і персональну відповідальність

посадовців [123, с. 183]. Відкритий цілодобовий доступ до більшості державних реєстрів на безоплатній основі сприяє формуванню довіри громадян і мінімізує можливості для зловживань. До того ж цифрові системи фіксують кожен крок користувача, залишаючи електронний слід, який дає змогу оперативно виявляти неправомірні дії та притягати винних до відповідальності. Такий рівень підзвітності створює ефективний стримувальний механізм, що знижує ймовірність корупційної поведінки та підвищує доброчесність у публічному управлінні.

Важливе місце серед сучасних цифрових інструментів запобігання та протидії корупції посідає Інформаційна система моніторингу реалізації державної антикорупційної політики. Ця платформа відіграє ключову роль у забезпеченні відкритості та підзвітності у сфері боротьби з корупцією, адже надає можливість у режимі реального часу відстежувати стан виконання антикорупційних заходів, програм і стратегій, ухвалених на державному рівні. Система акумулює та узагальнює аналітичні дані про прогрес у впровадженні державної антикорупційної політики, динаміку виконання стратегічних завдань, а також ефективність дій відповідальних органів. Вона створює передумови для оперативного аналізу результативності антикорупційних ініціатив, своєчасного виявлення проблемних ділянок і ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Крім того, доступність цієї інформації для громадськості підвищує прозорість діяльності державних інституцій, сприяє громадському контролю та формує довіру до процесу реалізації антикорупційної політики в Україні [18].

Технологія блокчейн дедалі частіше розглядається міжнародними організаціями, що займаються питаннями розвитку та антикорупційної діяльності, як перспективний інструмент запобігання корупції та забезпечення захисту публічних реєстрів від підробок, маніпуляцій і шахрайських дій. Її основна перевага полягає у створенні децентралізованої системи зберігання даних, де кожна операція фіксується у відкритому ланцюгу блоків і не може бути змінена без сліду. Саме ця властивість робить блокчейн потужним засобом підвищення прозорості, довіри та підзвітності у сфері державного управління. Крім того, блокчейн-технології дедалі частіше розглядаються як важливий

інструмент досягнення Цілей сталого розвитку ООН, зокрема у напрямках цифрової ідентифікації, фінансової інклюзії, управління публічними ресурсами та забезпечення правової прозорості. Їхнє впровадження дозволяє оптимізувати управлінські процеси, підвищити ефективність використання державних коштів, мінімізувати ризики зловживань і сприяти формуванню довіри громадян до дій влади. Завдяки можливості безпечного відстеження транзакцій блокчейн може істотно скоротити простір для корупційних дій і водночас підвищити ефективність державних сервісів [98].

Ще одним важливим елементом цифрової інфраструктури, спрямованим на зменшення корупційних ризиків і підвищення довіри до державних процесів, є впровадження систем електронної ідентифікації. Такі системи забезпечують достовірне підтвердження особи громадянина, унеможлиблюючи підробку документів, фальсифікацію даних та неправомірне використання персональної інформації. Вони є основою для побудови безпечного цифрового середовища, у якому взаємодія між громадянами, бізнесом і державними структурами відбувається з високим рівнем захисту та прозорості [5, с. 54].

3 листопада 2023 року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову, яка визначає порядок створення, функціонування та архітектуру інтегрованої системи електронної ідентифікації ID.GOV.UA. Ця платформа стала універсальним інструментом для підтвердження особи та автентифікації користувачів при доступі до державних електронних сервісів. Її мета – забезпечити зручну, надійну й безпечну взаємодію громадян з органами влади, мінімізуючи людський фактор і ризики несанкціонованого втручання у дані. Постанова також чітко визначає розмежування повноважень між Міністерством цифрової трансформації України та технічним адміністратором системи, що сприяє стабільній роботі сервісу й підвищує якість надання цифрових послуг. У перспективі ID.GOV.UA може стати ключовим елементом національної цифрової екосистеми, забезпечуючи громадянам єдиний, зручний і безпечний доступ до адміністративних, фінансових, соціальних і правових онлайн-сервісів [88]. Таким чином, електронна ідентифікація є не лише технічним рішенням, а й важливим інструментом зміцнення довіри, прозорості та

підзвітності у публічному управлінні.

Використання електронних систем ідентифікації є дієвим інструментом зниження корупційних ризиків у публічному секторі, адже воно створює стандартизовану, прозору та контрольовану модель перевірки особи. Передусім, централізована цифрова система автентифікації уніфікує процес підтвердження особи, роблячи його швидшим, зручнішим і менш залежним від людського фактору, що суттєво звужує простір для корупційних маніпуляцій. Крім того, такі системи підвищують прозорість і підзвітність адміністративних процедур, оскільки всі дії користувачів фіксуються в електронному форматі, що унеможливорює приховане втручання або використання фальшивих документів для отримання переваг. Електронна ідентифікація також скорочує час розгляду заяв і запитів, зменшуючи кількість етапів бюрократичного узгодження, де найчастіше виникають корупційні ризики [5, с. 54].

Водночас цифрові платформи створюють потужний аналітичний інструмент для моніторингу дій посадових осіб, дозволяючи відстежувати та аналізувати поведінкові патерни, що можуть вказувати на потенційні зловживання. Завдяки автоматизованим перевіркам і використанню алгоритмів розпізнавання, електронні системи ідентифікації здатні своєчасно виявляти підроблені або фіктивні документи, що мінімізує можливості для шахрайства та незаконного отримання послуг. У результаті цифрова ідентифікація не лише спрощує комунікацію громадян із державою, а й формує безпечне, прозоре й добросовісне середовище взаємодії [5, с. 54].

Використання цифрових технологій у системі публічного управління стає одним із найважливіших напрямів формування ефективної антикорупційної політики. Автоматизація управлінських процесів, зокрема впровадження електронних тендерних систем, таких як Prozorro, значно зменшує ризики маніпуляцій та забезпечує відкритість державних закупівель. Це створює передумови для мінімізації корупційних зловживань і формує довіру громадян до діяльності органів влади.

Серед ключових сфер застосування цифрових інструментів виокремлюється електронне урядування, що включає системи електронного

документообігу, автоматизацію адміністративних послуг та електронні сервіси для громадян. Платформа «Дія» є одним із найуспішніших прикладів цифровізації державного сектору, яка не лише спростила взаємодію між громадянами і державою, а й створила механізми відкритого моніторингу діяльності чиновників, що суттєво знизило ризики хабарництва. Не менш важливими стають аналітичні системи та технології штучного інтелекту, які використовуються для аналізу великих масивів даних, виявлення порушень у державних витратах і прогнозування потенційних корупційних ризиків. Використання таких технологій дозволяє державі переходити від реактивної моделі боротьби з корупцією до превентивної, орієнтованої на раннє виявлення загроз і оперативне реагування [32, с. 6].

Отже, цифровізація не лише підвищує ефективність антикорупційних заходів, а й відкриває нові можливості для формування відкритого врядування, посилює роль громадянського суспільства та сприяє зростанню довіри до влади. В умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови України впровадження цифрових технологій є стратегічним інструментом забезпечення стабільності, прозорості та підзвітності державного управління.

Висновки до першого розділу

Отже, корупція є одним із найбільш небезпечних соціально-політичних явищ, яке гальмує розвиток державності, підриває авторитет влади та знижує рівень довіри громадян до інституцій публічного управління. Вона має системний характер і проявляється на різних рівнях – від дрібних зловживань службовим становищем до масштабних корупційних схем у сфері державного управління, економіки та політики. Корупційні практики спотворюють результати управлінських рішень, створюють нерівні умови для громадян і бізнесу, а також стають суттєвою загрозою національній безпеці.

Ефективна протидія корупції передбачає не лише удосконалення законодавчих і інституційних механізмів, а й впровадження сучасних цифрових технологій як інструменту підвищення прозорості, відкритості та підзвітності

влади. Цифровізація управлінських процесів мінімізує людський фактор, забезпечує автоматизацію надання послуг, електронний документообіг і публічний доступ до даних. Це, своєю чергою, зменшує можливості для маніпуляцій, сприяє громадському контролю та формує культуру нетерпимості до корупції.

Аналіз сучасних тенденцій довів, що впровадження електронного врядування стало одним із ключових напрямів антикорупційної політики України. Такі цифрові рішення, як платформа «Дія», система Prozorro, е-декларування, портал відкритих даних data.gov.ua, платформа Є-data та інші інструменти, забезпечили реальні зміни у сфері прозорості державних процесів. Вони сприяли зменшенню корупційних ризиків, підвищенню довіри громадян до влади й покращенню міжнародного іміджу України у світових антикорупційних рейтингах.

Таким чином, боротьба з корупцією у сучасних умовах неможлива без цифрової трансформації публічного управління. Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів влади формує основу для створення відкритої, доброчесної та ефективної держави, де громадяни мають реальний інструмент контролю за владою, а публічна адміністрація – чіткі механізми підзвітності та прозорості.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УКРАЇНІ

2.1. Нормативно-правова база щодо цифровізації антикорупційної діяльності

Успішна цифровізація антикорупційної діяльності неможлива без чітко визначеної нормативно-правової бази, яка регламентує використання цифрових технологій у сфері запобігання, виявлення та протидії корупції. Вона формує правові засади функціонування електронних систем, визначає порядок обміну інформацією між державними органами, встановлює стандарти прозорості та підзвітності, а також гарантує захист персональних даних. У цьому контексті важливу роль відіграють як національні нормативні акти (закони, постанови, державні стратегії), так і міжнародні документи, що визначають загальні принципи доброчесності, відкритості та цифрової трансформації в публічному управлінні. Саме узгоджене поєднання цих норм створює фундамент для ефективного функціонування антикорупційних інституцій та забезпечує належну інтеграцію України у світовий простір цифрового врядування.

Після проголошення незалежності у 1991 році в Україні розпочався процес формування нової системи державності та оновлення базових суспільно-політичних інститутів. Прийняття Конституції України у 1996 році закріпило принцип верховенства права, що стало ключовою основою для створення сучасного антикорупційного законодавства [22].

Розгляд нормативно-правових актів, які регулюють цифровізацію антикорупційної діяльності, дає змогу простежити, як на законодавчому рівні в Україні закладаються механізми забезпечення прозорості, відкритості та підзвітності влади. Кожен із цих документів не лише визначає правові засади функціонування цифрових інструментів, а й сприяє формуванню інституційної спроможності держави у боротьбі з корупцією. Розглянемо основні законодавчі акти, що мають безпосередній стосунок до цифрового компоненту

антикорупційної політики.

Правове регулювання антикорупційної політики виступає однією з ключових передумов забезпечення принципу верховенства права, підзвітності та відкритості діяльності державних інституцій. В умовах глобалізаційних процесів ефективна реалізація антикорупційних заходів вимагає інтеграції найкращих міжнародних практик та їх адаптації до національного правового простору [32, с. 5].

В Україні національна антикорупційна політика спирається на конституційні засади, а також на профільне законодавство, зокрема Закон України «Про запобігання корупції» [54]. Цей нормативно-правовий акт визначає базові принципи запобігання, виявлення та усунення корупційних ризиків, окреслює повноваження спеціалізованих інституцій – Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та Вищого антикорупційного суду. Саме їх діяльність забезпечує реалізацію державної політики у сфері протидії корупції, створює правові та організаційні механізми контролю, спрямовані на підвищення прозорості публічного управління [32, с. 5].

Варто зазначити, що базовим нормативним актом, який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання і протидії корупції є Закон України «Про запобігання корупції». Одним із ключових його положень є впровадження електронного декларування доходів посадових осіб, що стало важливим кроком до підвищення прозорості діяльності державних службовців. Закон зобов'язує створювати відкриті державні реєстри декларацій, які доступні громадянам у цифровому форматі, що забезпечує суспільний контроль та знижує ризики приховування неправомірної вигоди. Крім того, документ встановлює вимоги до публічності інформації про антикорупційні органи та їхню діяльність, сприяючи відкритості влади та підзвітності перед громадськістю [54].

Центральну роль у формуванні цифрової прозорості органів влади відіграє Закон України «Про доступ до публічної інформації». Він гарантує громадянам право отримувати достовірну, повну й актуальну інформацію про діяльність державних органів у відкритому форматі. Особливе значення мають норми про

створення відкритих державних даних та обов'язковість оприлюднення публічної інформації в електронному вигляді. Цей підхід забезпечує можливість автоматизованого аналізу даних, сприяє громадському моніторингу бюджетних процесів, закупівель і рішень органів влади, тим самим мінімізуючи корупційні ризики. Закон став основою для розвитку державних порталів відкритих даних і системи «Прозорий бюджет», що підвищують рівень підзвітності уряду [55].

Ключовим нормативно-правовим актом, що визначає правові засади використання електронних засобів ідентифікації та забезпечення довіри у цифровому середовищі є Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги». Його метою є створення безпечної, надійної та взаємопов'язаної системи електронної автентифікації, яка гарантує достовірність особи користувача під час отримання електронних послуг. Закон регулює порядок надання, використання та верифікації електронних підписів, печаток, електронних позначок часу, сертифікатів автентифікації вебсайтів, а також електронних засобів ідентифікації. Це забезпечує юридичну значимість цифрових документів і дій, прирівнюючи їх до паперових аналогів, що істотно знижує ризики маніпуляцій, підробки та корупційних зловживань у процесах обміну інформацією між державними органами, громадянами та бізнесом [56].

У контексті антикорупційної політики цей закон відіграє стратегічну роль, адже сприяє автоматизації управлінських процедур і мінімізації людського втручання, що є ключовим чинником зменшення корупційних ризиків. Використання електронних довірчих послуг забезпечує прозорість і підзвітність усіх дій, пов'язаних із цифровими документами, державними послугами та фінансовими операціями. Зокрема, закон став основою для впровадження таких інструментів, як ID.GOV.UA, Дія.Підпис, е-документи, Prozorro, е-декларування та інших систем, які гарантують надійність електронної взаємодії між громадянами та владою. Таким чином, цей нормативно-правовий акт не лише модернізує цифрову інфраструктуру держави, а й підвищує рівень довіри до публічного сектору, створюючи фундамент для формування відкритого, доброчесного та підзвітного електронного уряду [56].

Закон України «Про публічні закупівлі» заклав основу для створення та

функціонування системи Prozorro, яка стала символом українських антикорупційних реформ. Документ визначає порядок здійснення закупівель у режимі онлайн, забезпечуючи відкритий доступ усіх учасників ринку до тендерних процедур. Такий формат ліквідує посередників, знижує корупційні ризики, а також підвищує ефективність використання бюджетних коштів. Завдяки цьому закону Prozorro перетворилася на міжнародно визнану платформу, що демонструє успішну інтеграцію цифрових технологій у державне управління [57].

З метою забезпечення прозорості фінансових потоків у державному секторі функціонує Закон України «Про відкритість використання публічних коштів». Він став правовою підставою для створення платформи Є-data, що надає громадянам вільний доступ до інформації про всі транзакції державних органів, бюджетних установ та підприємств. Така система дозволяє виявляти нецільове використання коштів, моніторити фінансову дисципліну й ефективність управління публічними фінансами. Відкритість даних про видатки держави підвищує рівень довіри громадян і створює механізм запобігання корупційним зловживанням у сфері фінансів [58].

Фундаментальним нормативно-правовим актом, що визначає правові, організаційні та технічні засади забезпечення інформаційної безпеки у державному та приватному секторах Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах». Основна мета закону – гарантувати збереження цілісності, конфіденційності та доступності інформації, яка обробляється, зберігається або передається за допомогою інформаційно-комунікаційних систем (ІКС). Документ встановлює вимоги до створення, впровадження та функціонування таких систем, зокрема передбачає обов’язкову сертифікацію засобів захисту, контроль доступу до інформаційних ресурсів і відповідальність за порушення правил обробки даних. Важливе значення мають положення щодо захисту персональних даних, запобігання несанкціонованому доступу, втручанню чи знищенню інформації, що є особливо актуальним у період активної цифровізації державного управління [59].

Цей закон має стратегічне значення у контексті цифровізації

антикорупційної діяльності, оскільки створює нормативну основу для безпечного функціонування електронних платформ, реєстрів, систем електронного декларування, державних закупівель і відкритих даних. Його дотримання забезпечує надійність інформаційних систем, зменшує ризики кіберзагроз і запобігає маніпуляціям з даними. Захист державних інформаційних ресурсів стає особливо важливим в умовах воєнного стану, коли зловмисні атаки можуть бути спрямовані на підрив довіри до державних інститутів. Саме тому реалізація положень цього закону сприяє зміцненню національної безпеки, розвитку культури інформаційної відповідальності та створенню цифрового середовища, стійкого до корупційних і кіберзагроз [59].

Доцільно проаналізувати підзаконні акти та урядові постанови, які деталізують практичні аспекти впровадження цифрових інструментів у сфері запобігання корупції та визначають механізми реалізації положень законів, забезпечують технічну узгодженість між державними інституціями, а також встановлюють стандарти відкритості, прозорості та підзвітності у цифровому середовищі.

Ключовим документом, який запровадив у державній політиці принцип відкритості інформації є Постанова Кабінету Міністрів України №835 від 21 жовтня 2015 року «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних». Постанова зобов'язала всі органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, державні підприємства та установи публікувати дані у форматі, придатному для машинного зчитування, що стало фундаментом для створення порталу data.gov.ua. Завдяки цьому документу інформація про бюджет, державні закупівлі, дозволи, ліцензії, декларації та інші сфери діяльності органів влади стала відкритою і доступною для громадян, журналістів та аналітиків. Постанова №835 сприяє формуванню прозорого інформаційного простору, що підвищує ефективність контролю з боку громадськості й зменшує корупційні ризики [62].

Постанова Кабінету Міністрів України №166 від 2016 року закріпила нормативно-правові основи функціонування електронної системи публічних закупівель Prozorro, яка стала однією з найуспішніших цифрових

антикорупційних ініціатив. Документ визначив порядок використання електронної платформи, стандартизував процедури проведення тендерів і встановив вимоги до прозорості закупівельних процесів. Завдяки цій постанові було забезпечено рівні умови доступу учасників до тендерів, усунуто можливості для маніпуляцій і зловживань, а інформація про всі етапи закупівель стала відкритою та доступною в онлайн-режимі. Прозого реалізує принцип «всі бачать усе», що забезпечує підзвітність державних органів і формує довіру громадян до процесу використання бюджетних коштів [63].

Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) Про затвердження Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування встановлює порядок функціонування електронної системи декларування доходів посадових осіб. У ньому визначено цифрові механізми збору, зберігання, перевірки та аналітичного опрацювання декларацій, що дозволяє ефективно контролювати фінансовий стан чиновників. Реєстр став важливим елементом електронного антикорупційного контролю, забезпечуючи відкритість даних і можливість громадського моніторингу. Цифрова форма ведення реєстру не лише спрощує перевірку декларацій, а й знижує ризики підробки чи фальсифікації документів, тим самим зміцнюючи механізми доброчесності в системі державної служби [64].

У сучасних умовах, коли Україна переживає етап воєнних і післявоєнних трансформацій, особливого значення набуває Державна антикорупційна програма на 2023–2025 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 220 від 4 березня 2023 року. Її ухвалення стало важливим кроком у вдосконаленні національної системи запобігання корупції відповідно до європейських стандартів і міжнародних зобов'язань України.

Метою Антикорупційної програми 2023–2025 років є створення ефективного та узгодженого механізму запобігання і протидії корупції, який забезпечить прозорість діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, підвищить рівень довіри громадян до влади й сприятиме

належному відновленню держави у післявоєнний період. Програма орієнтована на підвищення інституційної спроможності антикорупційних органів, формування культури доброчесності в суспільстві та посилення міжнародної співпраці у сфері боротьби з корупцією [60].

Серед ключових завдань програми:

- забезпечення незалежності, професійності та належного фінансування антикорупційних органів;
- створення ефективних механізмів контролю за діяльністю державних службовців і запобігання конфлікту інтересів;
- удосконалення інституту електронного декларування для підвищення прозорості доходів посадових осіб;
- забезпечення вільного доступу громадян до публічної інформації;
- проведення антикорупційної просвітницької діяльності у сферах освіти, охорони здоров'я, державного управління, судової системи;
- підвищення цифрової прозорості публічних фінансів через впровадження інструментів електронного урядування, зокрема систем Prozorro, Є-data та «Дія» [60].

Реалізація програми спрямована на створення стійкої антикорупційної інфраструктури, здатної не лише виявляти і карати порушників, але й запобігати корупційним проявам через відкритість, цифровізацію, прозорість управлінських процесів і посилення громадського контролю.

Антикорупційна програма Національного агентства України з питань державної служби на 2024–2026 роки, затверджена наказом НАДС №142-24 від 15 жовтня 2024 року, є важливою складовою сучасної нормативно-правової бази щодо цифровізації антикорупційної діяльності в органах публічного управління. Вона розроблена відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», Державної антикорупційної стратегії та з урахуванням міжнародних зобов'язань України у сфері боротьби з корупцією. Документ визначає стратегічні орієнтири антикорупційної політики у державній службі, спрямовані на запобігання, виявлення та усунення корупційних ризиків, а також на впровадження цифрових технологій як дієвого інструменту мінімізації таких ризиків [67].

Основна мета Програми полягає у створенні ефективної системи запобігання корупції, заснованої на принципах доброчесності, підзвітності, відкритості та технологічної інноваційності. Вона визначає пріоритетні напрями цифровізації антикорупційної діяльності, серед яких – розвиток електронного документообігу, розширення використання електронного декларування, упровадження автоматизованих систем управління ризиками, а також підвищення прозорості процедур прийняття управлінських рішень. Таким чином, документ сприяє переходу від паперових і бюрократичних форм контролю до сучасних цифрових механізмів моніторингу, аналізу й запобігання корупційним проявам. Програма визначає, що цифрова трансформація державної служби є не лише технічним процесом, а й концептуальною зміною у підходах до управління, яка спрямована на зниження корупційних ризиків. Серед ключових завдань передбачено створення зручних електронних сервісів для громадян, відкриття доступу до публічної інформації, забезпечення незалежності антикорупційних підрозділів, розвиток кадрової доброчесності та підвищення антикорупційної компетентності державних службовців. Особлива увага приділяється удосконаленню процедур внутрішнього контролю, автоматизації моніторингу діяльності посадових осіб та використанню аналітичних платформ для аналізу корупційних ризиків [67].

Програма також наголошує на важливості формування культури доброчесності через освітні та інформаційні заходи, що включають цифрові інструменти комунікації. Використання онлайн-платформ для навчання, внутрішніх порталів для повідомлень про конфлікти інтересів чи порушення антикорупційного законодавства сприяє ефективному запровадженню стандартів відкритості у роботі державних службовців. Ці кроки узгоджуються з державним курсом на впровадження принципу «цифрової доброчесності» як одного з ключових напрямів сучасної антикорупційної політики [Про затвердження Антикорупційної].

Отже, Антикорупційна програма НАДС на 2024–2026 роки є важливим нормативним актом, що не лише регулює організаційно-правові аспекти запобігання корупції, але й закріплює цифровізацію як стратегічний інструмент

забезпечення прозорості, підзвітності та підвищення ефективності державного управління. Її реалізація сприятиме розвитку електронного урядування, формуванню цифрових механізмів контролю за дотриманням антикорупційного законодавства та зміцненню довіри громадян до інститутів влади.

Важливо додати, що ключовим програмним документом державної політики України у сфері запобігання та протидії корупції є Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки. Її значення полягає в тому, що вона формує єдину державну систему координованих дій, спрямованих на усунення передумов для корупційних проявів, забезпечення прозорості та підзвітності органів влади, а також зміцнення доброчесності у публічному управлінні. Стратегія визначає основні пріоритети антикорупційної діяльності, зокрема розвиток незалежних антикорупційних інституцій – НАБУ, САП, НАЗК, Вищого антикорупційного суду – та підвищення ефективності їхньої взаємодії. Особлива увага приділена впровадженню цифрових інструментів контролю та моніторингу, серед яких електронне декларування, відкриті дані, аналітичні системи, реєстри та публічні онлайн-платформи, що забезпечують громадський нагляд і зменшують можливості для зловживань [1].

У нинішніх умовах реалізація стратегії є вкрай важливою для зміцнення державних інституцій, відновлення довіри громадян до влади та ефективного післявоєнного відновлення країни. Документ спрямований на подолання системної корупції шляхом цифровізації управлінських процесів, створення умов для відкритого доступу до інформації, прозорого використання бюджетних коштів і забезпечення справедливих процедур прийняття рішень. Стратегія підкреслює необхідність посилення громадського контролю, розвитку механізмів участі громадянського суспільства та формування культури нетерпимості до корупції. У цьому контексті вона виступає фундаментом для переходу України до європейської моделі доброчесного врядування, де цифрові технології стають інструментом запобігання зловживанням і підвищення ефективності управління [1].

Варто зазначити, що наразі вже підготовлено проєкт Антикорупційної стратегії на 2026–2030 роки, який перебуває у процесі публічних громадських

обговорень ключових тематичних блоків. Це свідчить про послідовність державної політики у сфері запобігання корупції, відкритість до діалогу з громадськістю та прагнення адаптувати антикорупційні механізми до нових цифрових реалій і викликів майбутнього десятиліття [2].

У вересні 2017 року Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію розвитку електронного урядування, що стала ключовим документом у модернізації державного управління в цифрову епоху. Ця Концепція визначила електронне урядування як нову форму організації державної влади, спрямовану на підвищення ефективності, відкритості та прозорості роботи органів влади всіх рівнів через використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Її головною метою стало створення інноваційної, сервісно орієнтованої держави, яка діє в інтересах громадян, забезпечуючи зручність, швидкість і доступність адміністративних послуг [71].

Основними принципами реалізації Концепції визначено підхід «цифровий за замовчуванням», принцип одноразового введення інформації, сумісність державних систем, відкритість даних, прозорість процесів, залучення громадян до прийняття рішень, а також довіру й безпеку. Упровадження Концепції передбачало системні кроки за трьома напрямками: модернізація публічних послуг і комунікації між владою, громадянами та бізнесом; цифровізація управлінських процесів у державних органах; створення ефективної системи управління розвитком е-урядування. Від попередніх нормативних актів документ відрізнявся більшою деталізацією, практичним спрямуванням і комплексністю підходів, що зробило його важливим етапом на шляху до побудови цифрової держави в Україні [71].

На міжнародному рівні держава активно долучається до глобальних ініціатив і переймає позитивний досвід провідних країн світу, ратифікувавши низку важливих міжнародних документів, зокрема Конвенцію ООН проти корупції (2003 р.) [21] та Конвенцію Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупційні діяння (1999 р.) [31]. Ці міжнародно-правові акти формують універсальні стандарти запобігання, криміналізації та міжнародної взаємодії у сфері протидії корупції.

Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, ухвалений 34-ю сесією Генеральної Асамблеї ООН 17 грудня 1979 року, став одним із перших міжнародних документів, що надав офіційне тлумачення поняття корупції. У документі зазначено, що корупційними вважаються будь-які дії або бездіяльність посадової особи, пов'язані з прийняттям чи вимаганням подарунків, обіцянок або хабарів під час виконання службових обов'язків. Така поведінка розглядається як порушення професійної етики та зловживання владою, незалежно від того, чи мала вона прямий матеріальний результат. Водночас Кодекс підкреслює, що конкретне розуміння та застосування поняття «корупція» мають визначатися національним законодавством кожної держави. Цей документ став основою для формування міжнародних стандартів доброчесності, професійної етики та відповідальності посадових осіб у сфері правопорядку, спрямованих на зміцнення довіри суспільства до державних інституцій і протидію зловживанням владою [20].

Першим і найбільш всеосяжним міжнародним документом, спрямованим на об'єднання зусиль держав світу у боротьбі з корупцією є Конвенція ООН проти корупції. Її підписання стало підтвердженням усвідомлення того, що корупція перестала бути локальною проблемою окремих країн і перетворилася на глобальне, транскордонне явище, яке негативно впливає на розвиток суспільства, економіки та міжнародних відносин. Саме тому міжнародна спільнота визначила необхідність посилення співробітництва у сфері запобігання, виявлення та контролю корупційних проявів. Документ передбачає низку важливих заходів, спрямованих на протидію корупційним злочинам у всіх їх проявах – від розкрадання державних коштів і незаконного збагачення до зловживання владою, відмивання грошей, підкупу посадових осіб та перешкоджання здійсненню правосуддя. Конвенція зобов'язує держави-учасниці розробити ефективну систему запобіжних і каральних механізмів, що мають охоплювати як державний, так і приватний сектори [21].

Важливою вимогою Конвенції є створення спеціалізованих антикорупційних інституцій і підрозділів, наділених необхідними повноваженнями для реалізації державної політики у сфері доброчесності.

Особлива увага приділяється забезпеченню прозорості та відкритості державного управління, удосконаленню системи державного контролю й аудиту, а також запровадженню механізмів громадського нагляду за діяльністю влади. У документі наголошується на необхідності розвитку міжнародного співробітництва у сфері боротьби з корупцією. Конвенція передбачає взаємну правову допомогу між державами, обмін інформацією, спільні розслідування, екстрадицію осіб, підозрюваних у корупційних злочинах, і повернення незаконно виведених активів. Вона також акцентує на важливості обміну кращими практиками, взаємного навчання та координації діяльності між правоохоронними органами різних країн. У межах виконання положень Конвенції державам рекомендовано ухвалювати національні стратегії та програми, спрямовані на профілактику корупції, удосконалювати кримінальне, адміністративне та фінансове законодавство, а також забезпечувати широке залучення громадськості до контролю за діяльністю влади. Активна участь громадян, неурядових організацій і засобів масової інформації у виявленні корупційних правопорушень визначається як один із ключових факторів ефективності антикорупційної політики [21].

Відповідно до академічної позиції Ємельянова В.М. та Непші О.І., першочергове значення у формуванні сучасних антикорупційних стандартів мають міжнародно-правові акти, насамперед Конвенція ООН проти корупції. У статтях 7 і 8 цього документу (2003 р., чинна для України з 2010 р.) закріплено вимогу до держав забезпечувати прозорі, ефективні та справедливі процедури добору, проходження служби й кар'єрного просування державних службовців на основі професійності, доброчесності та компетентності. Крім того, держави-учасниці зобов'язуються розвивати навчальні програми для підвищення професійного рівня та етичної свідомості посадовців, а також упроваджувати кодекси поведінки, що регламентують чесне, сумлінне та відповідальне виконання державних функцій. Таким чином, міжнародні норми орієнтують держави на формування високих стандартів доброчесності та підзвітності публічної служби [15, с. 86].

Таким чином, Конвенція ООН проти корупції створює міжнародно-

правовий фундамент для глобальної співпраці у боротьбі з цим явищем, визначає універсальні стандарти прозорості, підзвітності та взаємодії держав, спрямовані на формування системи нульової толерантності до корупції.

Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ETS 173), ухвалена 27 січня 1999 р., є першочерговим міжнародно-правовим документом, що встановлює чіткі зобов'язання для держав-учасниць щодо криміналізації корупційних правопорушень та розбудови ефективної співпраці в боротьбі з ними. Документ проголошує, що корупція підриває правопорядок, демократію, права людини, чесність та соціальну справедливість, а її прояви становлять серйозну загрозу економічному розвитку держав із ринковою економікою [31].

Для України Конвенція має особливе значення – вона була ратифікована 18 жовтня 2006 р. і набрала чинності для нашої держави 1 березня 2010 р. В українській національній правовій системі цей документ слугує важливим орієнтиром для гармонізації антикорупційного законодавства з європейськими стандартами, зокрема у криміналізації корупційних діянь, участі у міжнародному співробітництві, обміні інформацією та використанні координаційних механізмів. Конвенція зобов'язує держави-учасниці запроваджувати законодавчі заходи, що забезпечують ефективне кримінальне переслідування за корупційні правопорушення, а також передбачає створення міжнародної співпраці в цій сфері [31].

Важливим етапом у розвитку міжнародного антикорупційного права стало ухвалення 29 березня 1996 року Організацією американських держав (ОАД) Міжамериканської конвенції по боротьбі з корупцією. Документ закріпив розширене розуміння корупції, визнаючи її не лише як хабарництво, а й як будь-яку дію чи бездіяльність посадової особи, спрямовану на отримання незаконної вигоди для себе чи третіх осіб. У статті 6 Конвенції зазначено, що як активний, так і пасивний підкуп державних службовців – незалежно від форми чи обставин – становить прояв корупційного правопорушення. Таким чином, Конвенція ОАД розширила межі юридичної відповідальності за корупцію, підкресливши, що зловживання владою, особисті інтереси або маніпуляції службовими повноваженнями мають каратися на міжнародному рівні. Документ

став основою для подальшого формування глобальних підходів до запобігання та боротьби з корупційними діями у публічному секторі [41].

Одним із ключових міжнародно-правових актів, що формують основу нормативного забезпечення антикорупційної політики держави є Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією (Міжнародний документ №994/102), ратифікована Україною у 2006 році. Документ ухвалено Радою Європи з метою створення єдиної системи цивільно-правових механізмів запобігання та протидії корупційним проявам у державах-членах. У статті 2 Конвенції визначено, що будь-яка особа, яка зазнала шкоди внаслідок корупційного діяння, має право звернутися до суду з вимогою про відшкодування збитків. Такий підхід підкреслює важливість не лише кримінального переслідування корупціонерів, а й цивільно-правової відповідальності як інструменту захисту прав громадян і юридичних осіб. Цим самим Конвенція формує нову правову культуру, у якій корупційні правопорушення розглядаються не лише як порушення закону, а й як завдання конкретної матеріальної шкоди, що підлягає компенсації [91].

У контексті цифровізації антикорупційної діяльності Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією створює правові передумови для впровадження електронних механізмів фіксації, розслідування та доведення фактів корупційних правопорушень. Вона стимулює держави-учасниці до розбудови цифрової інфраструктури судових та адміністративних процесів, що забезпечує прозорість розгляду справ і доступ громадян до правосуддя. На основі положень Конвенції в Україні посилюється тенденція до використання цифрових інструментів у сфері доказового права, електронного документообігу, ведення публічних реєстрів і відкритих баз даних, які дозволяють оперативно відстежувати фінансові операції та майнові активи, отримані незаконним шляхом. Цей міжнародний документ не лише формує фундаментальні принципи правового реагування на корупцію, а й сприяє розвитку цифрових антикорупційних практик, які забезпечують відкритість, підзвітність і відновлення порушених прав постраждалих сторін [91].

Важливу роль також відіграють міжнародні організації, зокрема Група держав проти корупції (GRECO), яка здійснює системний моніторинг виконання

країнами-учасницями антикорупційних зобов'язань [32, с. 5].

Група держав проти корупції (GRECO) – спеціалізований орган Ради Європи, створений у 1999 році. Основним завданням GRECO є моніторинг імплементації антикорупційних конвенцій та оцінка ефективності заходів, що впроваджуються державами-учасницями. Організація проводить періодичні оцінювання (раунди моніторингу), під час яких аналізуються законодавчі ініціативи, практика їх реалізації та відповідність міжнародним стандартам. GRECO не лише виявляє недоліки у національних системах протидії корупції, але й надає державам конкретні рекомендації щодо вдосконалення законодавства, інституційних механізмів і процедур прозорості, зокрема у сферах політичного фінансування, судової доброчесності, етичної поведінки публічних службовців тощо[105].

Документом, який закріплює створення та функціонування Group of States against Corruption (GRECO), є Статут GRECO, прийнятий Ради Європи 5 травня 1998 р. (ідентифікатор 994_144). Він визначає мету організації – підвищити спроможність держав-членів у боротьбі з корупцією через спільні оцінювання та координовані дії. Статут чітко окреслює функції GRECO: моніторинг виконання антикорупційних зобов'язань, аналіз законодавства й практики, організація візитів-оцінювачів, складання звітів і рекомендацій [82].

Україна є активним членом GRECO, регулярно проходить моніторингові етапи та впроваджує рекомендації організації, що сприяє посиленню інституційної спроможності антикорупційних органів і наближенню української практики до європейських стандартів прозорого врядування [105].

Гармонізація українського законодавства з міжнародними стандартами цифрової доброчесності розглядається як один із пріоритетних напрямів подальшого розвитку. Це сприятиме посиленню національної антикорупційної політики, ефективнішій інтеграції до європейського правового простору та адаптації найкращих цифрових практик у сфері публічного управління [32, с. 6].

Підсумовуючи, нормативно-правова база цифровізації антикорупційної діяльності в Україні сформувала цілісну інфраструктуру правил, процедур і технічних стандартів, що забезпечують прозорість, підзвітність і захист даних у

публічному секторі. Базові закони – про запобігання корупції, доступ до публічної інформації, електронну ідентифікацію та довірчі послуги, публічні закупівлі, відкритість використання публічних коштів – у поєднанні з підзаконними актами про відкриті дані, функціонування Prozorro та ведення е-реєстру декларацій запустили механізми е-декларування, відкритих реєстрів, електронних закупівель і транзакційної прозорості державних фінансів. Державні стратегії й програми (Антикорупційна стратегія, Державна антикорупційна програма, відомчі програми) закріпили цифровізацію як системний інструмент профілактики корупції, а законодавство з кіберзахисту – як запобіжник маніпуляцій та втручань у критичні інформаційні ресурси.

Водночас інтеграція міжнародних стандартів забезпечує сумісність українських підходів із європейською практикою та посилює інституційну спроможність держави. Сукупність цих норм створює передумови переходу від реактивної моделі «виявлення й покарання» до проактивної моделі «запобігання й моніторинг на основі даних», де цифрові інструменти – е-ідентифікація, відкриті дані, аналітика ризиків, автоматизований контроль – мінімізують людський фактор і розширюють можливості громадського нагляду. Подальша гармонізація з європейськими вимогами, посилення кіберстійкості та розвиток цифрової грамотності посадовців і громадян визначатимуть ефективність правозастосування та глибину антикорупційних змін у найближчі роки.

2.2. Державна політика України та міжнародне співробітництво щодо цифровізації антикорупційної діяльності

Державна політика України у сфері запобігання та протидії корупції має комплексний характер і охоплює всі рівні суспільного життя – від центральних органів влади до місцевого самоврядування. Вона базується на трьох ключових напрямках діяльності: попередження, виявлення та протидія корупційним проявам. Ефективність реалізації такої політики безпосередньо пов'язана із забезпеченням принципу невідворотності покарання для всіх осіб, причетних до корупційних правопорушень, незалежно від їхнього статусу чи посади.

Сучасна антикорупційна діяльність має базуватися на комплексному підході, який поєднує правові, організаційні та технологічні інструменти. Її мета полягає у створенні таких умов функціонування публічного сектору, за яких корупційні дії стають економічно не вигідними, ризикованими та практично неможливими.

На сучасному етапі розвитку політико-правової системи України впровадження цифрових технологій відбувається в межах широкого процесу цифрової трансформації державного управління. Цей процес має не лише технічний, а й інституційний вимір, адже передбачає формування нової моделі взаємодії між державою, громадянами та бізнесом на основі відкритості й інновацій. Організаційно цифрову трансформацію підтримано створенням Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації, який формує законодавчу базу цифровізації, а також Міністерства цифрової трансформації України, що здійснює координацію відповідних політик на урядовому рівні. Міністерство було утворене шляхом реорганізації Державного агентства з питань електронного урядування, що стало логічним кроком у переході від окремих ініціатив до системної державної цифрової стратегії [90, с. 211].

Ефективна антикорупційна політика є одним із ключових чинників зміцнення стійкості державних інституцій, особливо в умовах сучасних викликів, пов'язаних із воєнною агресією російської федерації. Незважаючи на помітні досягнення у сфері протидії корупції, чинна система все ще потребує подальшої модернізації, зокрема шляхом запровадження інноваційних підходів і стратегій управління.

Сьогодні антикорупційна політика України ґрунтується на принципах відкритості, підзвітності та міжнародної співпраці.

Цифрові технології дають змогу формувати відкриті електронні платформи та бази даних, де зосереджено широкий спектр інформації про діяльність державних установ, фінансові операції та ухвалені рішення. На таких порталах можуть публікуватися звіти щодо використання бюджетних коштів, процеси ухвалення управлінських рішень, а також відомості про майновий стан

посадових осіб. Відкритий доступ громадян до цієї інформації забезпечує прозорість функціонування органів влади, робить державне управління зрозумілішим і контрольованішим. Це створює додаткові бар'єри для проявів хабарництва та зловживань владою. Крім того, прозорість і відкритість управління суттєво зменшують можливості для корупційних схем. Коли інформація про використання публічних коштів і діяльність чиновників доступна онлайн, імовірність приховування незаконних дій стає мінімальною. Громадськість отримує інструмент ефективного моніторингу, а державні службовці – додаткову мотивацію діяти доброчесно. Загалом цифрові інструменти є потужним чинником зміцнення прозорості та підзвітності державного управління. Вони не лише ускладнюють реалізацію корупційних схем, а й формують культуру відкритості, довіри та відповідальності між владою та суспільством [27, с. 68].

Застосування електронних сервісів, які забезпечують громадянам зручний доступ до інформації про їхні права й обов'язки перед державою, відіграє надзвичайно важливу роль у протидії корупції та формуванні ефективної взаємодії між суспільством і владою. Насамперед це сприяє підвищенню правової обізнаності громадян, дозволяючи їм краще орієнтуватися у чинному законодавстві, розуміти свої повноваження й обмеження. Така поінформованість допомагає уникнути ситуацій, у яких людина може стати жертвою корупційних дій через незнання законів чи адміністративних процедур. Електронні сервіси спрощують процес отримання необхідних відомостей, роблячи його швидким, зрозумілим і доступним для кожного [92].

Більше того, відкритий і необмежений доступ до цифрових джерел інформації підвищує рівень прозорості у відносинах між громадянами та державними структурами. Користувачі можуть самостійно перевіряти законність дій органів влади, контролювати дотримання своїх прав і вимагати їх виконання. Це зменшує можливість зловживань посадовців і посилює громадський контроль за державними процесами. У цілому, електронні сервіси стають важливим елементом сучасної антикорупційної політики, сприяючи формуванню відкритого, підзвітного та доброчесного публічного

управління [27, с. 69].

Цифровізація в Україні сьогодні – це не лише зручність і швидкість отримання послуг, а й суттєвий економічний ефект, зумовлений зменшенням корупційних ризиків і підвищенням прозорості державних сервісів. За результатами дослідження, проведеного компанією Civitta на замовлення Міністерства цифрової трансформації України, щорічна користь від цифрового переходу державних послуг оцінюється приблизно у 7,4 млрд гривень. Майже половина цієї суми – близько 3,6 млрд грн – є прямим результатом переведення до екосистеми «Дія» тих послуг, що раніше найбільше піддавалися корупційним впливам [93].

Найбільший економічний вигаш цифровізація принесла у чотирьох сферах, які традиційно вважалися одними з найбільш проблемних з точки зору корупції: будівництво, дипломування моряків, оформлення статусу внутрішньо переміщених осіб та отримання COVID-сертифікатів. Особливо показовим є приклад будівельної галузі, яка протягом багатьох років залишалася однією з найкорумпованіших у країні. Перехід значної кількості послуг у цифровий формат дав можливість громадянам і бізнесу отримувати необхідні документи без жодних контактів із чиновниками. Як наслідок, лише у цій сфері українці щороку економлять понад 3,3 млрд гривень, які раніше нерідко витрачалися на хабарі чи «посередницькі послуги». Завдяки цифровим сервісам відчутно знизилися і витрати на отримання самих послуг. Деякі з них подешевшали майже на 99%, оскільки зникла потреба у багаторівневих процедурах, паперових документах та численних відвідуваннях держустанов [89].

Аналітики прогнозують, що довгостроковий ефект від цифровізації найбільш ризикових з погляду корупції послуг матиме відчутний вплив на економіку країни. За їхніми розрахунками, до 2035 року приріст ВВП завдяки цифровому очищенню державних сервісів може становити близько 1%. Це пояснюється тим, що громадяни й бізнес отримають можливість спрямовувати зекономлені кошти на власний розвиток, інвестиції та інші економічно значущі потреби [93].

Таким чином, цифровізація перетворюється на одну з ключових

антикорупційних стратегій держави, яка реально знижує ризики зловживань, підвищує прозорість державних процесів і створює більш сприятливі умови для економічного зростання. Досвід останніх років показує, що цифрові інструменти не лише спрощують життя громадян, а й формують нову модель державної взаємодії, де корупція втрачає простір для існування.

Державна антикорупційна політика охоплює широкий спектр напрямів, що включає попередження, виявлення та протидію корупційним проявам у різних сферах суспільного життя. Її ефективність безпосередньо пов'язана із забезпеченням принципу невідворотності покарання за будь-які протиправні дії, пов'язані з корупцією, незалежно від статусу чи посади порушника. Реалізація антикорупційної програми передбачає створення умов для незалежного та професійного функціонування спеціалізованих антикорупційних органів, надання їм достатніх фінансових, кадрових і технічних ресурсів, а також формування дієвих механізмів контролю за діяльністю публічної служби. Важливими складовими політики є забезпечення відкритості доступу до публічної інформації, функціонування інституту електронного декларування, а також упровадження антикорупційних ініціатив у ключових сферах суспільного життя – освіті, охороні здоров'я та державному управлінні [38, с. 1059].

Одним із найважливіших правових механізмів у системі запобігання корупції виступає інститут декларування доходів і майна державних службовців. Цей інструмент дозволяє виявляти невідповідності між задекларованими доходами та реальним рівнем добробуту посадових осіб. В Україні така система реалізована у форматі електронного декларування, що підвищує прозорість та забезпечує громадський доступ до інформації про майновий стан державних службовців.

В Україні створено цілу систему спеціалізованих антикорупційних органів, діяльність яких спрямована на реалізацію державної політики у сфері доброчесності та забезпечення законності у публічному управлінні. До таких органів належать: Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), яке займається розслідуванням корупційних злочинів; Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), що здійснює процесуальний нагляд за

відповідними справами; Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), яке формує політику у сфері профілактики корупції; Агентство з розшуку та менеджменту активів (АРМА), що займається виявленням і управлінням незаконно отриманим майном; та Вищий антикорупційний суд, який забезпечує розгляд справ і притягнення винних осіб до відповідальності. Таке інституційне розмежування функцій створює цілісну систему протидії корупції, що охоплює всі етапи – від запобігання до притягнення до відповідальності [38, с. 1065].

Зазначені органи здійснюють повний цикл антикорупційної юстиції – від розслідування злочинів і збору доказів до судового розгляду та покарання винних, що забезпечує реальне функціонування принципу невідворотності відповідальності за корупційні правопорушення [32, с. 6].

Важливу роль у сучасній антикорупційній системі відіграють також громадський контроль і журналістські розслідування, які сприяють виявленню корупційних схем, підвищенню прозорості ухвалення рішень і публічній підзвітності посадовців. Активна участь інститутів громадянського суспільства у моніторингу діяльності влади посилює соціальну відповідальність державних органів і стимулює розвиток культури доброчесності.

Участь громадянського суспільства у протидії корупції передбачає активну взаємодію з уповноваженими органами та участь у реалізації механізмів публічного контролю. Зокрема, громадяни мають право інформувати спеціально уповноважені суб'єкти у сфері боротьби з корупцією, Національне агентство з питань запобігання корупції, керівництво установ, підприємств чи організацій про виявлені факти корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень, а також про випадки реального чи потенційного конфлікту інтересів. Крім того, важливим напрямом участі громадськості є проведення інформаційних кампаній, спрямованих на підвищення рівня обізнаності населення щодо запобігання корупції та формування нетерпимого ставлення до таких проявів. Громадяни та об'єднання мають право здійснювати контроль за дотриманням антикорупційного законодавства, використовуючи при цьому передбачені законом інструменти громадського моніторингу [54].

Громадський контроль виступає одним із найдієвіших механізмів протидії корупції, адже саме активна участь суспільства у моніторингу дій влади формує середовище прозорості та підзвітності. Залучення громадських організацій, журналістів, експертних спільнот і небайдужих громадян до оцінки ефективності управлінських рішень допомагає своєчасно виявляти зловживання та запобігати порушенням ще на ранніх етапах. Важливо, щоб держава підтримувала освітні та інформаційні ініціативи, спрямовані на підвищення фінансової грамотності, розвиток громадянської активності та формування культури доброчесності й нетерпимості до хабарництва [10, с. 55].

Однією з ефективних форм участі є проведення або ініціювання громадської антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів та їх проєктів із подальшим поданням пропозицій до відповідних державних органів. За результатами проведених експертиз громадськість має право отримувати інформацію про те, яким чином її зауваження чи рекомендації були враховані при ухваленні рішень. Тобто, участь громадськості у боротьбі з корупцією є важливою складовою демократичної системи контролю, що сприяє відкритості державної влади, підвищенню прозорості її діяльності та формуванню культури доброчесності в суспільстві [38, с. 1063].

Яскравим прикладом ефективного використання громадського контролю є платформа «DOZORRO», яка створена для моніторингу державних закупівель. Вона надає громадянам можливість аналізувати тендери, повідомляти про підозрілі дії або зловживання, тим самим забезпечуючи прозорість і підзвітність бюджетних витрат. Завдяки подібним інструментам громадськість стає активним учасником антикорупційного процесу, а не пасивним спостерігачем, сприяючи формуванню відкритого та відповідального врядування в Україні [43].

Відповідно до Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України №220 від 4 березня 2023 року, державна політика України щодо цифровізації антикорупційної діяльності спрямована на комплексне впровадження сучасних інформаційних технологій у всі процеси запобігання та протидії корупції. Програма визначає цифрову трансформацію як ключовий напрям посилення прозорості та підзвітності

органів державної влади. Вона передбачає створення ефективної інфраструктури електронного урядування, розвиток системи відкритих даних, розширення функціоналу електронних сервісів і платформ, що забезпечують контроль за діяльністю посадових осіб та використанням бюджетних коштів. Завдяки автоматизації процедур моніторингу, декларування, закупівель та фінансового контролю, зменшується ризик корупційних дій і вплив людського чинника на прийняття управлінських рішень [60].

Крім того, у межах реалізації Програми передбачено вдосконалення механізмів електронного декларування, інтеграцію державних реєстрів, розвиток аналітичних інструментів для виявлення корупційних ризиків і посилення кібербезпеки інформаційних систем [60].

Особлива увага приділяється підвищенню ефективності таких платформ, як Prozorro, Є-data, e-Declaration, ID.GOV.UA та Дія, які забезпечують відкритість державних процесів і доступ громадян до публічної інформації. Усе це сприяє формуванню в Україні цілісної екосистеми цифрової доброчесності, де прозорість, контроль і аналітика стають основними інструментами зниження корупційних ризиків і підвищення довіри суспільства до влади.

Відповідно до оприлюднених даних НАЗК, реалізація Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки активно спирається на цифровізацію як ключовий інструмент мінімізації корупційних ризиків. У межах програми передбачено запуск 63 IT-рішень, що спрямовані на забезпечення прозорості роботи органів влади, відкритість даних і створення зручних онлайн-сервісів для громадян і бізнесу. Серед важливих цифрових продуктів – інтеграція системи eCase Management System із Єдиним державним реєстром юридичних осіб, запуск Інформаційної системи моніторингу реалізації антикорупційної політики, а також розробка реєстрів, що забезпечать з'єднання електронних ресурсів державних установ. Ці інструменти мають підвищити доброчесність і ефективність органів влади, забезпечивши громадянам легкий доступ до відкритих даних і контроль за виконанням антикорупційних заходів [92].

До кінця 2025 року НАЗК та Міністерство цифрової трансформації планують реалізувати понад 60 IT-продуктів, серед яких єдиний електронний

містобудівний кадастр, електронний реєстр об'єктів культурної спадщини, а також державна інформаційна система трансплантації. У межах роботи міжвідомчої групи, яку очолюють віцепрем'єр-міністр Михайло Федоров та голова НАЗК Олександр Новіков, узгоджуються технічні аспекти цифровізації й інтеграції державних баз даних. Таким чином, цифрова трансформація антикорупційної політики в Україні має на меті створення єдиної екосистеми електронного врядування, що забезпечить відкритість, оперативність і довіру громадян до державних інституцій [92].

У межах реалізації Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки розпочато експериментальний проєкт, спрямований на цифровізацію регуляторної діяльності держави. Метою ініціативи є створення відкритої інформаційно-комунікаційної системи, що забезпечить прозорий доступ громадян і бізнесу до проєктів регуляторних актів, їхнього обговорення, аналізу та моніторингу. Передбачається розроблення Регуляторного порталу, який стане єдиним цифровим майданчиком для розміщення регуляторних документів, формування аналітичних матеріалів і публічного контролю за діяльністю державних органів. Цей інструмент дозволить здійснювати аналіз регуляторного впливу, уніфікувати процес подання зауважень і пропозицій, а також створити інтегрований регуляторний дашборд для зручного моніторингу даних [72].

Проєкт спрямований на підвищення рівня відкритості та прогнозованості державної регуляторної політики, мінімізацію корупційних ризиків і посилення взаємодії між владою, бізнесом та громадськістю. Його реалізація сприятиме створенню ефективного цифрового середовища, де всі зацікавлені сторони матимуть рівний доступ до інформації про проєкти рішень і зможуть брати участь у їх обговоренні. Таким чином, цифровізація регуляторної діяльності має стати важливим елементом реформи публічного управління, забезпечуючи прозорість, підзвітність і відповідальність у процесі прийняття управлінських рішень [72].

Одним із успішних прикладів цифровізації державного управління в Україні є ухвалення Довгострокового національного стратегічного плану цифрового розвитку, цифрової трансформації та цифровізації Державної митної

служби, який Міністерство фінансів схвалило у лютому 2024 року. Цей документ став дороговказом для модернізації митних інформаційних систем і розвитку сучасної електронної інфраструктури до 2026 року. План передбачає впровадження принципів кібербезпеки, створення безпечних процедур митного оформлення, а також побудову надійних ІТ-систем, здатних ефективно запобігати шахрайству й корупційним проявам у митній сфері [42].

Стратегія базується на кращих практиках Європейського Союзу та узгоджується з ініціативою Електронної митниці ЄС (MASP-C). У ній передбачено централізовану архітектуру, сервісно-орієнтований підхід і єдиний цифровий інтерфейс між Україною та ЄС. Особливу увагу приділено захисту даних, відстеженню історії змін, запобіганню несанкціонованому доступу й використанню кваліфікованого електронного підпису. Впровадження цього плану сприяє підвищенню прозорості митних процедур, скороченню людського фактору, автоматизації процесів контролю та гармонізації української митниці з європейськими стандартами. Таким чином, цифрова трансформація Держмитслужби є дієвим прикладом того, як інновації та цифрові рішення можуть ефективно зменшувати корупційні ризики в системі публічного управління [42].

У процесі модернізації системи публічного управління цифрові інструменти відіграють дедалі важливішу роль у забезпеченні прозорості, відкритості та підзвітності державної влади. Впровадження сучасних електронних платформ стало ключовим елементом антикорупційної політики України, оскільки переведення державних процедур у цифровий формат значно зменшує вплив людського фактора, мінімізує можливості для зловживань та розширює можливості громадського контролю. Сьогодні такі сервіси, як Prozorro, Є-data, Дія, НАСР-портал та система «Прозорий бюджет», формують основу нової цифрової екосистеми державного управління, яка забезпечує відкритий доступ до інформації про закупівлі, бюджетні процеси, державні послуги й діяльність посадових осіб.

Вагоме місце серед різновидів корупційних проявів посідають зловживання у сфері державних закупівель. Вони проявляються у спотворенні

конкурентних процедур, штучному створенні переваг для окремих компаній, завищенні реальної вартості товарів і послуг або укладанні контрактів без відкритого конкурсу. Слід підкреслити, що сфера державних закупівель в Україні традиційно залишається однією з найбільш вразливих до корупційних зловживань. Саме через закупівельні процедури нерідко здійснюється неправомірний розподіл бюджетних ресурсів, застосовуються хабарі та просуваються інтереси окремих комерційних груп. З метою мінімізації таких ризиків була запроваджена електронна система ProZorro, яка забезпечує відкритість тендерних процесів, їх автоматизацію та надає громадськості вільний доступ до даних про всі закупівлі. Запуск ProZorro суттєво підвищив результативність закупівельної системи: знизив середню ціну на товари та послуги, розширив конкуренцію та збільшив кількість учасників торгів. Проте навіть модернізація механізмів не змогла повністю усунути корупційні схеми. Маніпуляції з умовами тендерів, завчасне укладення контрактів без належного конкурсного відбору, створення «потрібних» переможців або зловживання кваліфікаційними вимогами й надалі залишаються актуальними викликами для системи державних закупівель [34].

Загалом, система електронних державних закупівель Prozorro є одним із найбільш успішних цифрових проєктів України, спрямованих на забезпечення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів. Створена за принципом «всі бачать все», ця платформа стала інструментом відкритого доступу до інформації про всі етапи закупівельних процедур – від оголошення тендеру до укладення договору та його подальшого виконання. Завдяки цьому корупційні ризики суттєво знижуються, оскільки будь-яка зацікавлена особа – бізнес, журналісти, громадськість – може відстежувати проведення торгів у режимі реального часу. Ключовою перевагою Prozorro є повна автоматизація процесів та унеможливлення втручання посадових осіб у визначення переможця, оскільки рішення ухвалюється за допомогою електронного аукціону. Цей механізм забезпечує чесну конкуренцію між учасниками та сприяє економії державних коштів: за даними аналітичних звітів, економія бюджету завдяки впровадженню Prozorro щороку сягає мільярдів гривень [96].

Платформа також інтегрована з модулем аналітики BI Prozorro, який дозволяє аналізувати закупівлі, виявляти підозрілі тендери, моніторити діяльність окремих замовників чи постачальників. Це перетворює Prozorro не лише на сервіс для проведення закупівель, а й на потужний інструмент контролю та превенції корупційних дій. Крім того, Prozorro є відкритою системою, що відповідає міжнародним стандартам Open Contracting Data Standard (OCDS), що дозволяє Україні інтегруватися у світовий антикорупційний простір і бути прикладом для інших держав. Таким чином, Prozorro стала ключовою складовою антикорупційної інфраструктури України, яка значно підвищила рівень підзвітності та довіри до державних закупівель [96].

Портал Є-data – це комплексна інформаційна система, спрямована на забезпечення відкритості та прозорості у сфері державних фінансів. Його головне завдання — надати громадянам доступ до повної інформації про рух бюджетних коштів, фінансові операції державних органів, використання державних ресурсів та реалізацію бюджетних програм. Система функціонує на основі Закону України «Про відкритість використання публічних коштів», який гарантує кожному право знати, як витрачаються державні гроші. Через портал можливо переглядати платежі всіх розпорядників та одержувачів бюджетних коштів у режимі реального часу. Це означає, що кожна транзакція, яка здійснюється органами влади, комунальними підприємствами, державними установами та іншими бюджетними організаціями, відображається у відкритому доступі. Наявність такої інформації дозволяє журналістам-розслідувачам, аналітикам та громадським організаціям оперативно фіксувати підозрілі витрати, завищені ціни, дублювання платежів чи можливі корупційні схеми [14].

У межах Є-data функціонує також система Spending.gov.ua – реєстр бюджетних операцій; E-data Bot – інструмент моніторингу фінансових транзакцій; портал «Прозорий бюджет», який демонструє структуру доходів і видатків у зручній візуальній формі. Така екосистема забезпечує комплексний підхід до відкриття даних та полегшує контроль за діяльністю держави. Важливо, що Є-data підвищує відповідальність посадових осіб, адже розуміння того, що будь-яка витрата знаходиться в публічному доступі, зменшує мотивацію до

зловживань. Водночас для громадян доступ до фінансової інформації зміцнює довіру до державних інституцій і формує культуру фінансової прозорості [14].

Центральним елементом цифрової трансформації України, що охоплює як надання державних послуг онлайн, так і формування цифрової ідентичності громадян є Платформа «Дія». Це не лише мобільний застосунок, а й комплексна інформаційна система, яка забезпечує доступ до документів у цифровій формі, взаємодію громадян із державними установами та повний спектр електронних адміністративних сервісів [48].

Уряд України зробив черговий крок у напрямі цифровізації публічних послуг, затвердивши постанову щодо функціонування Єдиного державного вебпорталу електронних послуг «Дія» та порталу адміністративних послуг. Прийняття цього рішення створило передумови для усунення застарілих сервісів, складних механізмів і дублювання функцій, які раніше були характерними для численних розрізнених державних порталів. «Дія» виступає єдиною точкою доступу громадян до широкого спектра послуг: подання звернень, скарг і петицій, здійснення електронної комунікації з органами влади, участі в опитуваннях, користування особистим кабінетом і перегляду даних із державних реєстрів. Платформа також передбачає інтеграцію мобільного застосунку та формування сучасного реєстру адміністративних послуг. Функції адміністратора порталу покладено на Міністерство цифрової трансформації, що гарантує впровадження сервісів відповідно до державної цифрової стратегії та технічних стандартів [50].

Платформа «Дія» гарантує стабільну та безпечну роботу завдяки використанню хмарної інфраструктури з багатозонним резервуванням, що забезпечує високу доступність сервісів. Автоматичне масштабування дозволяє підтримувати безперервність надання послуг навіть за підвищених навантажень. Захист інформації реалізовано через багаторівневу автентифікацію, шифрування даних та регулярне проведення тестів на вразливості. Кризові ситуації платформа долає шляхом застосування резервних копій і напрацьованих планів аварійного відновлення (DRP). Додаткової прозорості системі надають відкриті компоненти коду та щомісячні технічні звіти за показниками SLI/SLO. «Дія»

функціонує як хмарна система, що розподіляє навантаження між різними дата-центрами та забезпечує можливість швидкого відновлення після збоїв. Автентифікація користувачів здійснюється через BankID та MobileID із використанням двофакторної перевірки, що мінімізує ризик несанкціонованого доступу. Уся інформація шифрується як під час передачі (TLS), так і на рівні користувацьких ключів AES-256. Додатково платформа постійно контролює мережеву активність для оперативного виявлення потенційних кіберзагроз [85, с. 172].

Однією з найважливіших функцій «Дії» є мінімізація контактів між громадянами та посадовцями — саме на цьому етапі найчастіше виникають корупційні ризики. Оцифрування послуг дозволяє усунути людський фактор, створюючи прозорі, стандартизовані та автоматизовані процедури. Через «Дію» можна оформити соціальні виплати, зареєструвати бізнес, отримати витяги та довідки, користуватися цифровими документами, змінювати місце реєстрації, подавати податкові декларації тощо.

Важливу роль відіграє також «Дія.Портал», де надається понад 180 електронних послуг для громадян та бізнесу. Усі послуги мають чіткі алгоритми виконання, що виключає можливість для маніпуляцій. Наявність кабінету громадянина дозволяє відстежувати власні звернення, документи та статуси заяв. Крім того, «Дія» використовується як інструмент комунікації між державою та суспільством, зокрема під час воєнного стану. Платформа стала ключовим елементом у відбудові цифрової стійкості країни, адже навіть у кризових умовах забезпечує доступ до державних сервісів. «Дія» створює важливий антикорупційний ефект, адже підвищує прозорість, скорочує бюрократію та дає можливість громадянам взаємодіяти з державою без посередників [48].

НАСР-портал є ключовим елементом антикорупційної інфраструктури України, який забезпечує систематизацію, обробку, публікацію та контроль декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави. Платформа створена для забезпечення відкритості й доступності інформації про статки посадовців, а також для здійснення повноцінного моніторингу їхнього способу життя та фінансових операцій. Основою порталу є Єдиний державний реєстр

декларацій, у якому зберігаються мільйони документів, поданих державними службовцями. Автоматизовані інструменти порівняння, логічних зв'язків, виявлення невідповідностей та ризик-індикаторів дозволяють НАСР ідентифікувати випадки незаконного збагачення, конфлікту інтересів та прихованих активів [117].

Портал забезпечує відкритий доступ для громадськості, що дозволяє журналістам-розслідувачам, активістам і громадським організаціям брати участь у контролі за доброчесністю посадовців. Такий рівень прозорості не лише посилює довіру суспільства до органів влади, а й створює додатковий превентивний антикорупційний ефект. Окрім деклараційних інструментів, портал містить модулі перевірки політичних партій, реєстри корупціонерів, інструменти для оцінки доброчесності та електронні форми повідомлення про корупційні правопорушення. Система також підтримує автоматизовану взаємодію з іншими державними реєстрами, що дозволяє проводити комплексні перевірки. Таким чином, НАСР-портал є критично важливим елементом цифрової антикорупційної політики України та одним із найефективніших механізмів громадського та інституційного контролю [117].

11 лютого 2016 року Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет». Запровадження цієї системи покликане модернізувати та автоматизувати всі етапи бюджетного процесу, мінімізувавши можливості для корупційних проявів. «Прозорий бюджет» забезпечує відкритість і підзвітність у сфері управління державними фінансами як на центральному, так і на місцевому рівнях, надаючи громадянам інструменти контролю за використанням коштів розпорядниками бюджетних ресурсів, державними підприємствами, Пенсійним фондом та фондами соціального страхування. Ця система є складовою політики відкритого урядування в Україні та відповідає суспільному запиту на прозорість публічних фінансів. Вона побудована з урахуванням міжнародних рекомендацій Світового банку, МВФ та Міжнародного бюджетного партнерства, зокрема стандартів «Open Budget», «Open Spending», «Open Contracting» та принципів громадської участі. Завдяки роботі «Прозорого бюджету» громадяни отримують доступ до

інформації про рух бюджетних коштів на всіх етапах – від планування до фактичного використання. Це не лише підвищує рівень відкритості державної політики, але й сприяє зміцненню інвестиційної привабливості країни, зменшуючи ризики фінансових зловживань і ймовірність корупційних дій під час управління бюджетними ресурсами [73].

Публічна інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет» забезпечує доступ до даних про формування, розподіл і використання бюджетних коштів на всіх рівнях: державному, обласному, міському та громадському. Платформа створена для того, щоб зробити бюджетний процес зрозумілим і доступним для пересічних громадян, а також для забезпечення громадського контролю за ефективністю витрачання фінансів. Система відображає бюджет у зручній візуальній формі: інфографіки, динамічні діаграми, інтерактивні панелі. Це дозволяє легко зрозуміти, на які напрями виділяються кошти, які програми фінансуються, скільки витрачається на освіту, медицину, оборону, соціальний захист, інфраструктуру. Такий підхід робить бюджет прозорим навіть для людей, які не мають спеціальних знань у сфері фінансів [74].

«Прозорий бюджет» є важливим антикорупційним інструментом, оскільки дозволяє відстежувати витрати в режимі реального часу та вчасно виявляти підозрілі фінансові операції. Окремий модуль присвячений місцевим бюджетам, що дає громадянам можливість контролювати діяльність органів місцевого самоврядування, зокрема комунальних підприємств і місцевих програм розвитку. Платформа також інтегрована з Є-data, що забезпечує повноту даних та зменшує можливості для їх приховування. Наявність відкритого доступу до бюджетної інформації стимулює органи влади працювати більш відповідально та ефективно, оскільки кожна гривня є публічною й підзвітною суспільству. «Прозорий бюджет» сприяє формуванню нової культури фінансової підзвітності та прозорості, забезпечуючи громадянам реальні інструменти для моніторингу діяльності влади на всіх рівнях [74].

Огляд ключових цифрових систем – Prozorro, Є-data, Дія, НАСР-порталу та платформи «Прозорий бюджет» – засвідчує, що впровадження сучасних технологій стало одним із найефективніших інструментів підвищення прозорості

та підзвітності в Україні. Кожна з цих платформ вирішує власне коло проблем: від забезпечення чесних державних закупівель і відкритості фінансових потоків до надання зручних електронних послуг та контролю за діяльністю посадовців. Разом вони формують цілісну екосистему цифрового врядування, яка знижує корупційні ризики, розширює можливості громадського контролю та зміцнює довіру суспільства до державних інституцій.

Значущим напрямом сучасної антикорупційної політики є міжнародна співпраця у сфері цифровізації управління. Україна активно долучається до обміну досвідом із міжнародними партнерами, гармонізує законодавство з європейськими стандартами та залучає інституції, такі як Група держав проти корупції (GRECO), Програма розвитку ООН (UNDP), Світовий банк, Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) та Міжнародний валютний фонд (IMF), до моніторингу реформ у сфері прозорості та які мають значний досвід у впровадженні антикорупційних ініціатив [16, с. 35].

Зокрема, GRECO, створена Радою Європи, здійснює системний моніторинг антикорупційних політик держав-членів, оцінює ефективність їхніх заходів і розробляє практичні рекомендації щодо вдосконалення законодавства, етичних стандартів і процедур управління. Україна як учасниця цієї групи регулярно проходить оцінювання, впроваджуючи запропоновані зміни у сфері запобігання корупції, особливо у бюджетному процесі [52, с. 138].

Програма розвитку ООН (UNDP) активно реалізує в Україні проекти, спрямовані на посилення прозорості публічних фінансів та запобігання корупції. Вона підтримує розвиток цифрових інструментів контролю за державними витратами, сприяє підвищенню відкритості бюджетних процесів, організовує навчання для посадових осіб і допомагає громадським організаціям здійснювати моніторинг використання бюджетних ресурсів. Вагомий внесок у розвиток антикорупційних механізмів робить Світовий банк, який надає технічну й фінансову підтримку у сфері реформування публічних фінансів. Саме завдяки його участі в Україні було впроваджено систему електронних закупівель Prozorro, що стала символом прозорості державних витрат і зменшення корупційних ризиків [10, с. 56].

Важливим партнером України у розробці ефективної системи управління публічними фінансами є OECD, яка проводить аналітичні дослідження та готує рекомендації щодо вдосконалення державного менеджменту. У свою чергу, Міжнародний валютний фонд (IMF), у межах фінансових програм підтримки України, наполягає на посиленні прозорості бюджетного процесу та підвищенні підзвітності державних структур [84, с. 46].

Слід окремо підкреслити ще один важливий аспект співпраці України з Європейським Союзом у сфері запобігання та протидії корупції – участь у діяльності Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР/OECD), зокрема в її Антикорупційній мережі для Східної Європи та Центральної Азії. У межах цього партнерства представники урядів Вірменії, Азербайджану, Грузії, Таджикистану та України ухвалили Стамбульський план дій з боротьби проти корупції, який визначає ключові напрями розвитку доброчесного врядування. Основна увага цього документа зосереджена на формуванні ефективної, відкритої та підзвітної системи державної служби, посиленні боротьби з хабарництвом, забезпеченні чесності ведення бізнесу, а також залученні громадянського суспільства до процесів реформування і контролю за виконанням антикорупційних заходів [36, с. 12].

Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні (EUACI), яка діє з 2017 року, є найбільшою та наймасштабнішою програмою технічної допомоги Європейського Союзу у сфері протидії корупції. Вона фінансується ЄС у співпраці з Данським агентством міжнародного розвитку та вибудована як комплексна система з трьох взаємопов'язаних компонентів. Програма спрямована на поєднання запобіжних та репресивних антикорупційних інструментів, забезпечуючи цілісний підхід до зниження рівня корупції в Україні. Її діяльність координується з іншими міжнародними та національними проєктами, що дозволяє підсилити їхній спільний вплив та уникнути дублювання функцій [87].

Перші два компоненти EUACI зміцнюють спроможність державних антикорупційних органів, парламенту та органів місцевого самоврядування ефективно виконувати свої функції. Третій компонент зосереджений на

підтримці громадянського суспільства, медіа та бізнесу – тих, хто контролює діяльність органів влади та формує культуру доброчесності в суспільстві. Програма включає як короткострокові, так і стратегічні заходи, серед яких – експертна підтримка, навчання, аналітичні продукти, ІКТ-рішення та комунікаційні кампанії. Окремим напрямом стала транскордонна співпраця з протидії корупції в митних органах і розвитку розслідувальної журналістики. ЕУАСІ підтримує НАБУ, сприяє обміну досвідом із міжнародними правоохоронними структурами, долучалася до створення “Дорожньої карти” Вищого антикорупційного суду та організовує масштабні події для журналістів-розслідувачів, посилюючи їхню професійну спроможність та інтеграцію у світову спільноту [36, с. 12-13].

Ще одним важливим напрямом взаємодії між Україною та Європейським Союзом є діяльність Групи підтримки України при Європейській комісії (SGUA), яка працює в межах Європейського інструменту сусідства. У співпраці з Представництвом ЄС в Україні SGUA формує та реалізує програми допомоги, спрямовані на ключові напрями реформування держави – зокрема, децентралізацію, посилення антикорупційної політики та утвердження верховенства права. Багато таких проєктів фінансуються спільно з країнами – членами ЄС, що забезпечує ширшу підтримку та узгодженість підходів. Окрім цього, ЄС активно сприяє розвитку українського громадянського суспільства, надаючи фінансову допомогу через грантові програми, інструменти підтримки демократії та Європейський фонд з питань демократії. Постійний діалог між ЄС та українськими громадськими організаціями допомагає формувати більш ефективну політику, орієнтовану на потреби суспільства та зміцнення демократичних інститутів [36, с. 14].

Під час 23-ї щорічної конференції та Генеральної асамблеї ЕРАС/ЕАСН, що відбулася в Бухаресті було ухвалено рішення щодо повноправного членства Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) у Європейській мережі партнерів проти корупції (ЕРАС/ЕАСН), яка об’єднує антикорупційні організації, прокуратури та правоохоронні структури з понад 50 країн Європи. Участь у заході взяли провідні експерти, прокурори та представники

правоохоронних органів, які обговорювали виклики у сфері боротьби з корупцією, захисту фінансових інтересів ЄС та посилення прозорості державного управління. Членство НАЗК у цій мережі відкриває перед Україною нові можливості для міжнародної співпраці, обміну найкращими антикорупційними практиками та вдосконалення механізмів захисту викривачів корупції [44].

Голова НАЗК Віктор Павлушик наголосив, що цифровізація є ключовим інструментом для підвищення доброчесності державного управління, зниження людського впливу на корупційні ризики та забезпечення відкритості державних процесів. У своєму виступі він презентував цифрові продукти НАЗК – Єдиний державний реєстр декларацій, Інформаційну систему моніторингу реалізації антикорупційної політики, Портал повідомлень викривачів, POLITDATA, а також Реєстр корупціонерів. Завдяки цим інструментам Україна стає прикладом ефективної інтеграції цифрових технологій у сфері протидії корупції. Участь у європейській антикорупційній мережі посилює інституційну спроможність НАЗК, сприяє розбудові доброчесного суспільства та підвищує довіру міжнародних партнерів до антикорупційної політики України [44].

Таким чином, міжнародне партнерство у сфері боротьби з корупцією відіграє ключову роль у модернізації публічного управління України, сприяє впровадженню цифрових рішень, формуванню етичних стандартів і забезпеченню сталого розвитку держави відповідно до найкращих світових практик.

Узагальнюючи результати аналізу державної політики України та міжнародного співробітництва у сфері цифровізації антикорупційної діяльності, можна стверджувати, що країна послідовно формує сучасну, технологічно підкріплену систему запобігання та протидії корупції. Українська антикорупційна стратегія, Державна антикорупційна програма на 2023–2025 роки, урядові ініціативи з розвитку електронного врядування та цифрових сервісів створюють фундамент для більшої прозорості, підзвітності та відкритості влади. Водночас активна співпраця з ЄС, OECD, GRECO, ACN, EUACI та іншими міжнародними партнерами забезпечує Україні доступ до

найкращих практик, технічної допомоги та експертної підтримки, що посилює національні реформи та сприяє інтеграції у європейський антикорупційний простір. Синергія внутрішніх цифрових рішень та зовнішньої підтримки формує цілісну модель протидії корупції, яка здатна не лише зменшувати корупційні ризики, а й зміцнювати демократичні інститути та довіру громадян до держави.

Висновки до другого розділу

Узагальнюючи результати аналізу впровадження цифрових антикорупційних інструментів в Україні, можна стверджувати, що держава здійснює послідовний та комплексний перехід до сучасної моделі публічного управління, заснованої на відкритості, технологічності та підзвітності.

Розбудова нормативно-правової бази створила фундамент для цифрової трансформації антикорупційної сфери та визначила чіткі правила, стандарти й механізми функціонування електронних систем. Наявність стратегічних документів, державних програм, рішень уряду та діяльність спеціалізованих органів забезпечили стабільність і системність реформ.

Важливим чинником успіху є також міжнародне співробітництво: Україна активно переймає досвід ЄС, країн ОЕСР та інших партнерів, адаптує найкращі світові практики, залучає фінансову, експертну та технічну підтримку. Спільні проекти з міжнародними організаціями допомагають зміцнювати інституційну спроможність державних органів, впроваджувати сучасні цифрові рішення та підвищувати рівень прозорості на всіх етапах державного управління.

Таким чином, інтеграція цифрових технологій у антикорупційну політику вже демонструє значний позитивний ефект: зменшення корупційних ризиків, розширення доступу громадян до інформації, посилення контролю за діяльністю органів влади та підвищення ефективності прийняття рішень. Україна поступово вибудовує сучасну антикорупційну екосистему, яка відповідає європейським стандартам і сприяє формуванню доброчесного, прозорого та стійкого державного управління.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У АНТИКОРУПЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

3.1. Міжнародний досвід застосування цифрових технологій у боротьбі з корупцією

У сучасному світі цифрові технології дедалі частіше стають ключовим інструментом у глобальній боротьбі з корупцією. Різні країни впроваджують інноваційні підходи, що дозволяють підвищувати прозорість діяльності державних органів, посилювати громадський контроль, мінімізувати людський фактор і забезпечувати ефективний моніторинг фінансових потоків та адміністративних процесів. У багатьох державах цифрові рішення стали основою модернізації системи врядування, сприяючи формуванню культури доброчесності та підзвітності.

Вивчення міжнародного досвіду у цій сфері є надзвичайно важливим для України, оскільки дає змогу переймати найкращі практики, адаптувати їх до національного контексту й пришвидшувати впровадження цифрових інструментів у антикорупційну політику. Розгляд успішних прикладів з різних країн дозволяє визначити ефективні моделі, технології та механізми, що можуть стати основою для зміцнення української системи протидії корупції.

До ключових чинників, які визначають темпи та ефективність цифровізації державної політики в зарубіжних країнах, належать кілька взаємопов'язаних аспектів. По-перше, важливу роль відіграє активне впровадження інновацій і сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери суспільного життя – від державного управління до освіти, охорони здоров'я та бізнесу. По-друге, розвиток громадянського суспільства й становлення соціального партнерства у цифровому середовищі забезпечують зворотний зв'язок між владою та громадянами, стимулюючи відкритість і підзвітність державних інституцій [79, с. 4].

Вагомими факторами, що впливають на цифровізацію державної політики в зарубіжних країнах є економічна модель країни, зокрема рівень свободи підприємництва, конкуренції та мобільності робочої сили, що формують сприятливе середовище для цифрових інновацій. Не менш важливими є ступінь децентралізації влади та ефективність регіональної політики, адже саме вони впливають на рівень доступності цифрових послуг у різних регіонах. Рівень економічного розвитку визначає матеріальні можливості населення користуватися сучасними технологіями, а реалізація соціально орієнтованих цифрових проєктів сприяє утвердженню принципів соціальної рівності, інклюзивності та справедливості в умовах формування цифрової економіки [90, с. 212-213].

Цінним орієнтиром для України є досвід Великої Британії та Канади, які успішно модернізували систему державного управління відповідно до вимог цифрової епохи. Зокрема, Велика Британія реалізувала комплексну стратегію модернізації уряду, ключовим елементом якої стала програма «Електронні громадяни, електронний бізнес, електронний уряд». Вона передбачала створення ефективної системи надання державних послуг у цифровому форматі, що охоплює використання інтернету, мобільного зв'язку, цифрового телебачення та спеціалізованих сервісних центрів. Концепція електронного врядування у Великій Британії спрямована не лише на забезпечення громадян доступом до інформації, а й на підвищення ефективності, прозорості та швидкодії роботи державного апарату. У результаті країна стала одним із європейських лідерів у сфері е-урядування, довівши, що цифровізація публічного управління може бути потужним інструментом для підвищення якості державних послуг і зміцнення довіри громадян до влади [90, с. 213].

Успішна реалізація концепції електронного урядування в Канаді стала прикладом глибокої цифрової трансформації державного сектора. Завдяки впровадженню сучасних технологій громадяни та представники бізнесу отримали можливість користуватися більшістю державних послуг у дистанційному форматі – через спеціальні «електронні кіоски» або онлайн-платформи. Сьогодні понад 95% канадців активно користуються цими

сервісами, що свідчить про високу ефективність і зручність цифрових рішень. Водночас уряд Канади наголошує, що цифрові канали мають не повністю замінювати традиційні форми комунікації, а доповнювати їх, забезпечуючи громадянам свободу вибору. Впровадження електронного уряду в Канаді сприяло посиленню співпраці між федеральними та провінційними органами влади, що дозволило побудувати більш узгоджену систему публічного управління. Громадяни отримали вільний доступ до звітів, планів і результатів діяльності державних установ через офіційні вебсайти, що значно підвищило рівень відкритості, прозорості та підзвітності влади. Цифровізація управління також активізувала участь населення у державному житті, сприяючи розвитку громадянського суспільства та зміцненню довіри до уряду [90, с. 213].

Однією з ключових складових антикорупційного контролю в багатьох державах є системний нагляд за деклараціями про доходи та майно високопосадовців. У Латвії цю роботу виконує Бюро з попередження та боротьби з корупцією, яке спеціалізується саме на виявленні неправомірного збагачення та запобіганні конфлікту інтересів. Водночас у ряді інших країн перевірка декларацій покладена на органи, що не є суто антикорупційними. Так, у Румунії активи посадовців і можливі конфлікти інтересів контролює Національне агентство доброчесності, у Литві декларації подаються до Комісії з етики, яка оцінює дотримання стандартів поведінки, а в Болгарії ведення реєстру та аналіз декларацій здійснює Офіс аудиту. Такий підхід демонструє різноманіття моделей контролю та підкреслює важливість інституційної спроможності незалежно від формальної спеціалізації органу [113].

У Норвегії, яка стабільно входить до переліку найменш корумпованих держав світу, система протидії корупції базується на високому професіоналізмі та чіткому розподілі повноважень між правоохоронними органами. Розслідуванням найбільш значущих і складних корупційних злочинів займаються спеціалізовані підрозділи поліції, що діють у підпорядкуванні Національного директорату поліції, а також окрема прокуратура, сфокусована на тяжких корупційних правопорушеннях. Менш серйозні справи передаються для розгляду звичайним поліцейським підрозділам. Водночас ефективність

норвезької антикорупційної системи значною мірою пояснюється не лише інституційними механізмами, а й глибоко вкоріненою культурою нетерпимості до будь-яких проявів корупції серед громадян [36, с. 23].

Норвегія активно впроваджує електронні інструменти для прозорого врядування: онлайн-портали відкритих даних, цифрові реєстри державних закупівель, електронні сервіси для взаємодії громадян і бізнесу з державою. Значний акцент робиться на електронній ідентифікації BankID, яка забезпечує захищений доступ до адміністративних процедур і мінімізує можливість зловживань. Завдяки високому рівню цифрової грамотності населення та системній інтеграції цифрових інструментів у державне управління, Норвегія створила стійку модель запобігання корупції, де прозорість, довіра та технологічність взаємодоповнюють одна одну [36, с. 23].

Міжнародний досвід переконливо демонструє, що цифровізація може стати ефективним інструментом у боротьбі з корупцією. Одним із найуспішніших прикладів є Естонія, яка посідає провідні позиції у сфері електронного врядування. Її система X-Road забезпечує безпечний обмін даними між державними установами, що гарантує відкритість і ефективність управління. Крім того, програма електронного резидентства дозволяє іноземним громадянам користуватися державними послугами онлайн, підвищуючи довіру до країни та сприяючи залученню інвестицій [118].

У Сінгапурі електронні платформи для надання державних послуг істотно скоротили рівень корупції. Зокрема, система Corruption Reporting and Reward Scheme дає змогу громадянам анонімно повідомляти про корупційні випадки, створюючи ефективний механізм громадського контролю [111].

Південна Корея впровадила платформу OPEN (Online Procedures Enhancement for Civil Applications), яка забезпечує прозорість адміністративних процедур і мінімізує можливість зловживань у державному секторі [112].

Статистика Індексу сприйняття корупції (CPI) підтверджує позитивні результати цифрових реформ. Естонія стабільно зберігає високі показники – від 74 до 76 балів, піднявшись із 18-го місця у 2019 році до 12-го у 2023-му. Сінгапур залишається серед найменш корумпованих країн світу, посідаючи 3–5 місця, а

Південна Корея покращила свої результати з 59 до 63 балів і піднялася з 39-го на 32-ге місце. Ці приклади демонструють, що впровадження електронного врядування, автоматизації процесів і цифрових інструментів є дієвим шляхом до підвищення прозорості, підзвітності та зниження корупційних ризиків у державному управлінні [127].

У контексті глобальної протидії корупції показовим є підхід Європейського Союзу до використання цифрових рішень. Масштабні обсяги фінансування програм, грантів і проєктів як у рамках внутрішньої політики ЄС, так і в зовнішній діяльності вимагають наднаціональних, технологічно підтриманих систем контролю видатків і запобігання шахрайству. Попри те, що багато держав-членів традиційно посідають високі позиції в індексах доброчесності, опитування свідчать: проблема корупції й надалі гостро відчутна громадянами. Так, 68% учасників спецвипуску «Євробарометра» у 2022 і 62% з понад 40 тис. респондентів «Глобального барометра корупції» вважають корупцію широко поширеною у своїх країнах. Найбільше недовіри спрямовано до національних державних інституцій: саме їх 74% опитаних називають осередком корупційних ризиків; у «зоні ризику» сприйняття також політичні партії (58%) та політики на місцевому, регіональному й національному рівнях (55%) [106; 126].

Бізнес-спільнота ЄС так само фіксує системні корупційні бар'єри. Більш як третина компаній (34%) визнає, що корупція ускладнює ведення діяльності; переважна більшість бізнесів вважає, що тісні зв'язки між політикою й комерційним сектором підживлюють зловживання (79%), а фаворитизм і корупційні практики підривають чесну конкуренцію (70%). До того ж 59% представників бізнесу погоджуються: хабарництво або «зв'язки» часто сприймаються як найпростіший шлях отримати окремі державні послуги. Сукупність цих сигналів підкреслює потребу в поглибленні цифрового нагляду – від відкритих даних і прозорих реєстрів до аналітики ризиків і автоматизованих перевірок – як у публічному секторі, так і на перетині «держава-бізнес» [8, с. 32].

Одним із найпоказовіших прикладів використання цифрових технологій для запобігання корупційним ризикам у Європейському Союзі є система

ARACHNE, створена Європейською Комісією для моніторингу ефективності використання коштів структурних фондів ЄС у межах бюджетного періоду 2014–2021 рр. Цей аналітичний інструмент призначений для управлінського аудиту, який в автоматизованому режимі здійснює збір і перевірку даних з різних джерел – як від Європейського соціального фонду та Європейського фонду регіонального розвитку, так і з відкритих зовнішніх баз. Система охоплює юридичних та фізичних осіб, аналізуючи їхню діяльність із метою виявлення потенційних ризиків шахрайства, конфлікту інтересів і зловживань. ARACHNE акумулює інформацію про майже 400 мільйонів компаній у світі, зокрема дані про власників, фінансові показники, рівень платоспроможності, корпоративні зв'язки та ділову репутацію. Завдяки цьому формується ризик-профіль кожного суб'єкта, що дозволяє ідентифікувати підозрілі операції, уникнути нецільового використання коштів і підвищити прозорість фінансування проєктів [108].

Спершу держави-члени ЄС ставилися до запровадження системи обережно, посиляючись на суворі вимоги щодо захисту персональних даних. Проте під тиском наднаціональних органів Єврокомісія ухвалила рішення зробити використання ARACHNE обов'язковим інструментом для аналізу даних і оцінювання ризиків під час реалізації бюджету Союзу. Компромісом стало обмеження передачі даних: уся обробка тепер здійснюється виключно на серверах Європейської Комісії, а завантажені державами-членами дані недоступні стороннім постачальникам послуг. Оброблення, аналітика та формування звітності проводяться під контролем спеціалістів IT-відділу ARACHNE та Генерального директорату Єврокомісії з питань інформатизації [107]. Таким чином, ARACHNE не лише підвищує рівень прозорості використання європейських коштів, а й виступає ефективним інструментом запобігання шахрайству, що поєднує цифрову аналітику, аудит і кібербезпеку в єдину антикорупційну екосистему.

Окрім системи ARACHNE, у Європейському Союзі функціонує розгалужена цифрова інфраструктура моніторингу та контролю за використанням бюджетних ресурсів, до якої належать Система раннього виявлення та виключення (Early Detection and Exclusion System, EDES) і Система

управління невідповідностями (Irregularity Management System, IMS). Обидві ці платформи інтегровані в Інформаційну систему боротьби з шахрайством (Anti-Fraud Information System, AFIS) – комплексний інструмент Європейської Комісії, спрямований на запобігання фінансовим зловживанням, порушенням і корупційним ризикам у межах європейських програм фінансування. AFIS забезпечує накопичення, обробку та аналітику великих масивів даних про випадки шахрайства й порушення фінансової дисципліни, охоплюючи понад 8500 кінцевих користувачів із приблизно 1400 установ. До мережі користувачів входять держави-члени ЄС, країни-партнери поза межами Союзу, міжнародні організації, структурні підрозділи Європейської Комісії та інші інституції ЄС. Такий формат співпраці створює єдину базу для координації дій, обміну інформацією та забезпечення фінансової безпеки європейського бюджету [109].

Система EDES є ключовим елементом цього комплексу. Вона виконує функцію «цифрового фільтра» для виявлення ненадійних економічних операторів – компаній, організацій чи фізичних осіб, які підозрюються або вже визнані винними у фінансових зловживаннях, шахрайстві чи корупційних діях. Її база даних містить детальний перелік суб'єктів, яким обмежено або заборонено доступ до фінансування ЄС, а також тих, на кого накладено фінансові санкції. Система працює в реальному часі, дозволяючи контролюючим органам швидко ідентифікувати ризикові контракти, запобігати виплатам ненадійним контрагентам і підвищувати рівень фінансової прозорості. Таким чином, EDES, у поєднанні з IMS та AFIS, формує цифрову антикорупційну екосистему ЄС, що базується на принципах попередження, моніторингу й оперативного реагування на порушення у сфері використання європейських коштів [110].

Ще одним ключовим елементом цифрової антикорупційної інфраструктури Європейського Союзу є Система управління невідповідностями (Irregularity Management System, IMS). Цей інструмент створений Європейським бюро з боротьби з шахрайством (OLAF) для централізованого збору, обробки та аналізу повідомлень про порушення, пов'язані з фінансовими зловживаннями, нецільовим використанням коштів і випадками шахрайства у межах програм спільного управління та фондів передвступної допомоги для країн-кандидатів.

IMS забезпечує оперативну взаємодію між усіма учасниками процесу – державами-членами ЄС, країнами, що претендують на вступ, і партнерами поза межами Союзу – створюючи єдину цифрову екосистему звітності, яка дозволяє швидко виявляти та документувати порушення. Система має чітку ієрархічну структуру звітування, що передбачає розподіл рівнів відповідальності між різними інституціями. У роботі IMS задіяно майже 700 організацій, відповідальних за формування звітів, і понад 3000 уповноважених користувачів, які здійснюють постійний моніторинг та передають інформацію до бази Європейської комісії. Такий механізм гарантує своєчасне виявлення невідповідностей і сприяє запобіганню фінансовим втратам. Завдяки цифровим технологіям IMS підвищує ефективність контролю за використанням бюджетних ресурсів, забезпечуючи прозорість та підзвітність у системі фінансового управління ЄС [109].

Слід відзначити, що Європейський Союз приділяє значну увагу фінансовому забезпеченню антикорупційної політики та боротьби з шахрайством, розглядаючи ці напрями як пріоритетні складові фінансової безпеки Союзу. У межах Програми боротьби з шахрайством (EU Anti-Fraud Programme), розрахованої на 2021–2027 роки, передбачено бюджет у 181 мільйон євро, який спрямовується на зміцнення інституційних механізмів, цифрових інструментів і міжнародного співробітництва у сфері протидії зловживанням із коштами ЄС. Основна мета програми – підвищити ефективність запобігання, виявлення та переслідування випадків шахрайства, корупції, фінансових маніпуляцій та інших порушень, що завдають шкоди бюджету Союзу [125].

Важливу частину фінансування отримує Інформаційна система боротьби з шахрайством (Anti-Fraud Information System, AFIS), на розвиток і технічну підтримку якої виділено 60 мільйонів євро. Ці кошти спрямовуються на вдосконалення інфраструктури збору, обробки та аналізу даних, підвищення рівня кібербезпеки, розширення можливостей взаємодії між державами-членами, країнами-партнерами та Європейською комісією. Ще 7 мільйонів євро виділено на функціонування та розвиток Системи управління невідповідностями (IMS) – ключового інструменту для своєчасного звітування про фінансові

порушення й шахрайські дії. Завдяки цьому забезпечується не лише технічна стабільність систем, а й підвищується аналітична спроможність інституцій ЄС у боротьбі з корупцією. Таким чином, Європейський Союз демонструє системний підхід – поєднання цифровізації, належного фінансування та міжнародної координації – для створення стійкої архітектури антикорупційного захисту на наднаціональному рівні [125].

Цифрові технології стали рушійною силою у проведенні міжнародних антикорупційних розслідувань, забезпечуючи швидку обробку, аналіз і візуалізацію великих масивів даних. Зокрема, саме завдяки технологічним рішенням компаній Linkurious та Neo Technology світ дізнався про масштабне розслідування «Панамські документи», коли 370 журналістів із різних країн опрацювали понад 11,5 мільйона файлів юридичної фірми Mossack Fonseca, яка займалася створенням офшорних компаній для політиків, бізнесменів і знаменитостей. Використовуючи програми для розпізнавання тексту (Apache Solr, Apache Tika, Nuix) та графічні бази даних, журналісти змогли розкрити складні фінансові схеми, що охоплювали понад 214 тисяч офшорних структур [116].

Ще масштабнішим став проєкт «Документи Пандори», у межах якого понад 600 журналістів із 150 медіаорганізацій проаналізували майже 12 мільйонів записів про офшорну діяльність політиків, мільярдерів і державних діячів із 90 країн. Для цього використовували мову програмування Python та інструменти Fondue і Scikit-learn, які автоматизували вилучення й структурування даних. Отримані відомості візуалізували за допомогою платформи Linkurious Enterprise і бази даних Neo4j, що дозволило відтворити мережу фінансових зв'язків між бенефіціарами. Такі приклади доводять, що сучасні технології – від аналітики великих даних до штучного інтелекту – стали ефективним інструментом викриття корупційних схем та підвищення прозорості у глобальному масштабі [115].

Блокчейн-технології відіграють важливу роль у створенні прозорих і захищених від корупції систем управління. Вони дозволяють формувати надійні публічні реєстри й автоматизовані державні транзакції, унеможливаючи

втручання людини та маніпуляції з даними. Особливе значення має застосування смартконтрактів – алгоритмів, які автоматично виконують умови угод, що значно підвищує ефективність управлінських процесів і зменшує ризик зловживань. Такі контракти можуть адаптуватися до різних умов – від соціальних виплат і державних тендерів до адміністрування фінансових систем і регулювання власності [8, с. 35-36].

Завдяки своїй децентралізованій природі, блокчейн зменшує залежність від центральних посередників, передаючи контроль до відкритої мережі користувачів. Це створює умови для підвищення прозорості державних фінансів, зміцнення довіри громадян до виборчих процесів і поліпшення моніторингу публічних ресурсів. Пілотні проєкти, запроваджені в різних країнах, демонструють, що блокчейн може забезпечити стабільність, достовірність і ефективність систем фінансового контролю та багатосторонніх транзакцій, перетворюючи його на один із найперспективніших інструментів цифрової антикорупційної політики [101].

Досвід упровадження блокчейн-технологій у різних країнах світу демонструє їхню високу ефективність у підвищенні прозорості, зниженні корупційних ризиків і зміцненні довіри до державних процесів. Зокрема, Колумбія та Перу стали показовими прикладами успішного використання блокчейну для запобігання корупції у сфері державних закупівель. У місті Медельїн (Колумбія) було створено спеціальну систему моніторингу процесу відбору постачальників для програми шкільного харчування, яка завдяки блокчейну забезпечує повну прозорість процедур, унеможливорює підтасування даних і гарантує чесну конкуренцію серед учасників. У Перу технологію застосували під час реалізації державних проєктів закупівель, що дозволило мінімізувати людський фактор і зменшити ризики маніпуляцій на етапах укладання контрактів і розподілу фінансування [6, с. 53].

Не менш показовим є досвід Іспанії, де освітні установи, зокрема Інститут цифрової економіки ISDI та Університет Карлоса III у Мадриді, впровадили систему верифікації дипломів і сертифікатів через блокчейн. Такий підхід унеможливорює підробку документів і підвищує довіру до академічних

кваліфікацій[102].

Подібні практики активно впроваджуються й у Грузії, яка стала одним із перших прикладів у світі застосування блокчейну в державному управлінні – зокрема, у системі державного земельного кадастру, що забезпечує надійний захист майнових прав громадян і прозорість реєстраційних процедур. Зокрема, Національне агентство державного реєстру Грузії застосовує блокчейн для видачі цифрових сертифікатів права власності на землю, що гарантують достовірність і незмінність інформації про майнові права громадян. Перевірка таких сертифікатів здійснюється через публічний блокчейн, який функціонує незалежно від будь-якого органу влади чи окремої організації, забезпечуючи повну прозорість і захист від підробок. Система побудована на основі технології Echronim, яка створює незмінні цифрові записи про всі транзакції з нерухомістю. Це унеможлиблює маніпуляції з даними, шахрайські схеми або несанкціоноване втручання у реєстри. Такий підхід не лише зміцнює довіру громадян до державних інституцій, але й значно знижує ризики корупційних зловживань у земельних питаннях. Завдяки цьому Грузія стала одним із світових лідерів у впровадженні блокчейну в державне управління, довівши, що цифрові технології можуть ефективно захищати права власності та забезпечувати прозорість урядових процесів [8, с. 36].

Тобто, міжнародний досвід доводить, що блокчейн має великий потенціал як інструмент цифрової доброчесності, здатний забезпечити відкритість, довіру та перевірюваність у публічному секторі. Його впровадження сприяє цифровізації державного управління, створенню безпечного інформаційного простору та формуванню нової культури прозорості у відносинах між владою, бізнесом і громадянами [102].

Таким чином, міжнародний досвід застосування цифрових технологій у боротьбі з корупцією переконливо демонструє, що цифровізація стає одним із найефективніших інструментів підвищення прозорості, підзвітності та доброчесності в державному управлінні. Досліджені приклади різних країн підтверджують, що впровадження електронних сервісів, відкритих даних, автоматизованих систем аудиту, блокчейн-рішень, цифрових платформ для

громадського контролю та інтелектуальних технологій здатне суттєво зменшити можливості для зловживань, мінімізувати людський фактор і забезпечити всебічний контроль за використанням публічних ресурсів. Країни, що активно розвивають цифрове врядування – такі як Естонія, Сінгапур, Південна Корея, Велика Британія, Канада, Норвегія – демонструють сталі позитивні результати у зниженні рівня корупції та зростанні довіри населення до державних інституцій. Це засвідчує, що цифровізація не лише технічне оновлення, а цілісна трансформація системи управління, яка формує нову політичну культуру доброчесності та відкритості.

Для України аналіз світових моделей є особливо важливим, адже він дозволяє не просто оцінити ефективність міжнародних практик, а й визначити конкретні інструменти, які можуть бути адаптовані до національних умов. Використання систем штучного інтелекту для виявлення ризиків, застосування блокчейну в реєстрах і фінансових операціях, створення прозорих електронних процедур у публічних закупівлях, розвиток сервісів е-урядування, посилення громадського контролю та відкритість даних – усе це може суттєво зміцнити антикорупційну інфраструктуру в Україні. Міжнародний досвід переконує: цифрові технології є не просто допоміжним елементом, а стратегічною умовою створення сучасної, стійкої та максимально захищеної від корупції системи державного управління.

3.2. Проблеми впровадження цифрових антикорупційних механізмів в Україні та пропозиції щодо їх вдосконалення

У процесі цифрової трансформації антикорупційної сфери Україна досягла значного прогресу, однак впровадження сучасних електронних механізмів супроводжується низкою системних викликів. Попри помітні успіхи у створенні прозорих сервісів, автоматизації державних процесів та відкритості даних, цифрові інструменти нерідко стикаються з технічними, організаційними, правовими й соціальними бар'єрами. Ці проблеми уповільнюють повноцінне функціонування антикорупційних систем та зменшують їхній потенційний вплив. Тому критично важливо визначити ключові перешкоди на шляху цифровізації та окреслити комплексні пропозиції, спрямовані на вдосконалення цифрових антикорупційних механізмів, підвищення їхньої ефективності та забезпечення стійкості реформ.

Одним із найсерйозніших викликів є питання кібербезпеки, яке набуло особливої ваги в умовах воєнного стану, коли інформаційний простір став важливим елементом національної безпеки. Кібербезпека у сучасних реаліях – це не просто технічна вимога, а стратегічна складова державної стабільності, адже саме від її рівня залежить захист ключових державних інформаційних систем, реєстрів і баз даних, що містять конфіденційні відомості про громадян, бізнес і діяльність органів влади. Цифрова держава неминуче стикається з новими типами загроз – від фішингових атак і зловмисного програмного забезпечення до масштабних кібератак, спрямованих на паралізацію критичної інфраструктури чи викрадення персональних даних. В умовах війни ці ризики посилюються, оскільки інформаційні системи стають об'єктом цілеспрямованих атак з боку противника. Тому створення ефективної системи кіберзахисту є не лише технічним завданням, а й політичною необхідністю. Для цього впроваджуються багаторівневі заходи безпеки – шифрування даних, постійний моніторинг мережевої активності, системи виявлення вторгнень, багатофакторна автентифікація та обмеження доступу виключно для уповноважених осіб [6, с. 54].

Важливим напрямом розвитку є регулярне оцінювання кіберзагроз, проведення аудитів безпеки та тестування на вразливості, що дає змогу виявляти ризики до того, як вони можуть бути використані зловмисниками. Профілактичні заходи включають навчання працівників, удосконалення цифрової грамотності, створення резервних копій критичних даних і запровадження протоколів швидкого реагування на інциденти. Для гарантування автентичності та незмінності інформації дедалі ширше використовуються цифрові підписи, системи шифрування та блокчейн-технології, які забезпечують високий рівень прозорості й захисту від маніпуляцій з даними [6, с. 54].

Таким чином, питання кібербезпеки є невід'ємною складовою антикорупційної цифрової стратегії. Без належного захисту інформаційної інфраструктури будь-які досягнення у сфері цифровізації можуть бути знівельовані. Лише за умови поєднання технологічної надійності, організаційної стійкості та міжвідомчої координації можливо гарантувати безпечне функціонування цифрових систем, що підтримують прозорість і доброчесність публічного управління в Україні.

Проблема антикорупційного регулювання має низку системних викликів. Серед них – відсутність ефективної взаємодії бізнес-спільноти та органів державної влади, слабка координація із представниками громадянського суспільства, недостатній рівень консультативної та методичної підтримки юридичних осіб у впровадженні антикорупційних стандартів. Додатковими перешкодами залишаються повільна дебіюрократизація бізнес-процесів, поширення практики неофіційних платежів та труднощі у відновленні порушених прав суб'єктів господарювання у взаєминах із державними структурами [38, с. 1059].

Ключовим напрямом удосконалення державної політики у сфері протидії корупції є оновлення нормативно-правової бази, що регулює діяльність органів влади та бізнесу. Йдеться про необхідність удосконалення законодавства у сферах державної служби, фінансового контролю, запобігання конфлікту інтересів і забезпечення прозорості управлінських рішень. Послідовне реформування цих аспектів сприятиме підвищенню ефективності

антикорупційної політики, зміцненню довіри громадян і створенню умов для формування культури доброчесності в суспільстві.

Одним із ключових викликів, який супроводжує процес цифрової трансформації суспільства, зокрема в антикорупційній сфері, є рівень цифрової грамотності населення. Цей чинник безпосередньо визначає, наскільки ефективно громадяни здатні користуватися сучасними технологіями для отримання послуг, участі в управлінні та контролі за діями влади. Досвід країн, що розвиваються, свідчить, що сам по собі доступ до цифрових інструментів не гарантує позитивних результатів. Реальні переваги з'являються лише тоді, коли суспільство має достатній рівень обізнаності, навичок і ресурсів для ефективного використання технологій. Без додаткових інвестицій у навчання, розвиток технічних компетенцій і створення інклюзивного цифрового середовища навіть найсучасніші технологічні рішення можуть залишитися недоступними для широких верств населення. Високий рівень цифрової грамотності дає змогу громадянам не лише орієнтуватися у складних онлайн-системах, а й критично сприймати інформаційний простір. Люди, які володіють необхідними навичками, краще розпізнають маніпулятивний контент, фейкові новини та дезінформацію, що особливо важливо в умовах інформаційної війни. Це, своєю чергою, сприяє формуванню більш свідомої, відповідальної та стійкої до впливів спільноти, яка здатна робити обґрунтовані соціальні й політичні вибори [99].

Отже, цифрова грамотність є не лише технічною компетенцією, а й важливою складовою громадянської культури. Вона зміцнює демократичні процеси, підвищує рівень прозорості, формує критичне мислення та забезпечує активну участь громадян у прийнятті рішень. Саме тому розвиток цифрових навичок має стати стратегічним напрямом державної політики, спрямованої на побудову доброчесного, інноваційного та стійкого суспільства.

Формування цілісної та узгодженої системи публічної доброчесності набуває особливого значення в умовах війни, коли питання довіри та стійкості суспільства стають вирішальними. Механізми доброчесності виступають основою взаємної довіри як між громадянами України, так і між державою та міжнародними партнерами. Саме завдяки цій довірі зберігається соціальна

єдність суспільства й забезпечується стабільна зовнішня підтримка. Крім того, дотримання принципів доброчесності є ключовим чинником функціонування відкритої та конкурентної економіки, що сприяє фінансовій стійкості держави. Узгоджена система публічної доброчесності також запобігає можливостям іноземного впливу через стратегічну корупцію, посилюючи незалежність і безпеку країни [46].

Огляд ОЕСР щодо доброчесності та боротьби з корупцією в Україні містить комплекс рекомендацій, спрямованих на зміцнення антикорупційної системи. Документ відзначає значний прогрес України у сфері криміналізації корупційних дій, виявлення порушень і притягнення до відповідальності, але наголошує на необхідності посилення превентивних механізмів. Хоча нормативно-правова база у сфері доброчесності є розвиненою, Україні варто доповнити правові інструменти практикою щоденного дотримання етичних стандартів. Це дозволить виховати культуру особистої відповідальності, спрямованої на управління корупційними ризиками та уникнення конфлікту інтересів. Також слід зазначити, що Україна створила ефективну мережу спеціалізованих антикорупційних інституцій, однак їхня діяльність потребує більшої взаємодії з усіма рівнями влади. Зміцнення принципів публічної доброчесності має відбуватися через інтеграцію цих цінностей у всі державні політики, установи та адміністративні процеси. Аналіз ОЕСР, проведений згідно з Рекомендацією щодо публічної доброчесності 2017 року, підкреслює, що ефективна система доброчесності базується на трьох ключових елементах:

1. Політична та інституційна відповідальність – наявність стратегічного підходу, високих стандартів поведінки державних службовців і чіткої координації антикорупційної політики.

2. Загальносуспільний підхід – партнерство держави з приватним сектором і громадянським суспільством, розвиток етичного лідерства, професійного навчання й відкритої організаційної культури.

3. Система контролю та управління ризиками – ефективний моніторинг, нагляд, забезпечення прозорості та активна участь громадськості у формуванні політики [46].

Отже, побудова всеохопної системи публічної доброчесності є не лише передумовою ефективного державного управління, а й фундаментом довгострокової стійкості української держави в умовах воєнних та післявоєнних викликів.

Окремої уваги заслуговує проблема фрагментарності й недостатньої узгодженості державних реєстрів, які є базою для більшості цифрових антикорупційних інструментів. В Україні досі існує значна кількість розрізнених інформаційних систем, що обслуговуються різними державними органами, часто побудовані на застарілих технологіях та не завжди сумісні між собою. Відсутність уніфікованих стандартів та єдиної архітектури даних призводить до дублювання інформації, розривів у процесах та збільшення ризиків для корупційних зловживань. Наявність таких структурних обмежень істотно ускладнює роботу антикорупційних органів, які змушені витрачати значні ресурси на отримання, звірку та аналіз інформації з різних джерел, що негативно впливає на оперативність та якість прийняття рішень.

Важливо також зазначити, що значна частина державних реєстрів досі не має сучасних API (Application Programming Interface, або укр. Інтерфейс програмування додатків) або належного рівня інтеграції з іншими платформами. Це обмежує можливість автоматизованого аналізу даних, ускладнює виявлення ризикових зв'язків, а також знижує ефективність інструментів на кшталт аналітичних систем НАЗК, антикорупційних модулів Prozorro чи платформ відкритих даних. Неналежний рівень цифрової інфраструктури створює умови для вибіркового доступу до інформації, затримок із внесенням змін та потенційних маніпуляцій з даними, що прямо впливає на наявні корупційні ризики. Саме тому стратегічним завданням держави має стати повне оновлення цифрової архітектури реєстрів, запровадження сумісних технічних протоколів, використання хмарних технологій та забезпечення безперервного функціонування критичних систем, особливо в умовах війни [100].

Не менш гострою проблемою є обмеженість фінансових та кадрових ресурсів, які держава може спрямувати на підтримку та розвиток цифрових антикорупційних інструментів. В умовах воєнного стану більшість бюджетних

пріоритетів сконцентровано на секторі оборони та безпеки, що зменшує можливості для інвестування у технологічне оновлення державних інституцій. При цьому цифрова інфраструктура потребує постійного вдосконалення: оновлення програмного забезпечення, модернізації обладнання, розвитку дата-центрів, забезпечення кіберзахисту та підготовки висококваліфікованих кадрів. Дефіцит фахівців у галузях ІТ-менеджменту та кібербезпеки також створює додаткові виклики, адже сучасні цифрові системи потребують постійного супроводу та високого рівня експертизи, без чого вони можуть стати вразливими або неефективними [6, с. 56].

Крім того, важливо враховувати соціально-психологічні бар'єри, які супроводжують упровадження цифрових змін. Значна частина працівників державного сектору все ще відчуває недовіру до нових цифрових інструментів або демонструє низьку мотивацію до їхнього активного використання. Причинами є як недостатня цифрова компетентність, так і страх перед підвищенням прозорості, що може ускладнити корупційні практики, які були притаманні системі протягом десятиліть. Опір змінам є однією з ключових перешкод на шляху цифрової трансформації публічного управління. Саме тому важливо забезпечити не лише технічне впровадження інновацій, а й якісну комунікацію, підготовку персоналу, створення стимулів та умов для формування нової управлінської культури, орієнтованої на доброчесність та ефективність.

Суттєвою проблемою, що гальмує розвиток цифрових антикорупційних інструментів, є недостатня інтеграція громадського сектору у процес розроблення та технічного оцінювання державних сервісів. Громадські організації, аналітичні центри та журналісти-розслідувачі є природними партнерами держави у сфері боротьби з корупцією, проте їх потенціал використовується неповною мірою. Часто платформи або цифрові реєстри створюються без достатнього врахування потреб користувачів, без публічного тестування або без механізмів зворотного зв'язку. Це призводить до того, що нові системи виявляються складними у використанні, недостатньо інформативними або такими, що не відповідають реальним запитам громадськості та бізнесу. Сучасним підходом має стати створення державних цифрових сервісів у форматі

«co-creation» — спільного проєктування із залученням експертів, громадян і бізнесу [100].

Важливим викликом залишається проблема нерівності доступу до цифрових сервісів. На тлі активної цифровізації державних процесів зберігається ситуація, коли частина населення, особливо у сільській місцевості, у зоні бойових дій або серед соціально вразливих груп, не має належного доступу до якісного інтернету чи цифрових пристроїв. Цифрова нерівність створює ризик, коли окремі категорії громадян не зможуть повною мірою користуватися державними електронними сервісами. Це знижує рівень суспільної довіри до цифрових реформ, породжує відчуття виключеності й потенційно поглиблює соціальну нерівність. Тому цифрова трансформація має відбуватися паралельно з розвитком цифрової інфраструктури, покращенням доступу до інтернету, підтримкою проєктів цифрової інклюзії та програмами соціальної адаптації.

Не можна оминати увагою і питання нормативно-правових прогалин, які створюють додаткові труднощі для ефективного використання цифрових антикорупційних інструментів. Часто законодавство не встигає за технологічним розвитком, що призводить до невизначеності в регулюванні питань захисту даних, електронної ідентифікації, електронного документообігу, правового статусу цифрових доказів або застосування штучного інтелекту в аналітичних системах. Така ситуація ускладнює роботу органів влади, підвищує юридичні ризики та створює потенційні прогалини, які можуть використовуватися недобросовісними особами. Удосконалення нормативно-правової бази повинно відбуватися системно, із залученням експертів у галузях інформаційного права, кібербезпеки та цифрової економіки.

Ще одним проблемним аспектом є недостатній рівень автоматизації антикорупційних процедур. Попри значну кількість сервісів, частина процесів — зокрема перевірка декларацій, аналіз ризиків, робота з великими масивами даних — досі потребує значної частки ручної праці. Це не лише знижує швидкість і ефективність контролю, а й залишає можливість для суб'єктивних рішень або навіть корупційних зловживань. Використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання, алгоритмічні системи аналізу зв'язків та

роботизована автоматизація процесів (RPA), може суттєво підвищити здатність держави швидко й об'єктивно оцінювати потенційні ризики. Проте впровадження таких технологій в Україні все ще перебуває на початкових етапах [119].

З огляду на вищезазначені виклики, пропозиції щодо вдосконалення системи цифрових антикорупційних механізмів повинні враховувати як технічні, так і організаційні, правові та соціальні аспекти. По-перше, необхідно забезпечити повну модернізацію державних реєстрів, їхню інтеграцію в єдину цифрову екосистему та запровадження стандартів інтероперабельності, що дозволить уникнути дублювання даних та підвищити точність автоматизованих аналітичних систем. По-друге, важливим напрямом є розширення інвестицій у кібербезпеку, технічне оновлення інфраструктури, розробку протоколів реагування на кіберінциденти та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інформаційного захисту.

По-третє, необхідно розвивати цифрову інклюзію — програми підтримки населення у використанні цифрових сервісів, розширення доступу до швидкісного інтернету та проведення інформаційних кампаній. Паралельно має посилюватися співпраця з громадянським суспільством, зокрема шляхом залучення незалежних експертів до розроблення, тестування та модернізації цифрових антикорупційних інструментів. Важливо забезпечити максимальну відкритість алгоритмів, прозорість джерел даних та можливість громадського аудиту [100].

По-четверте, оптимізація та автоматизація державних процесів потребують запровадження сучасних технологій — штучного інтелекту, аналітики великих даних, блокчейну, роботизованих систем. У перспективі це дасть змогу зменшити людський фактор, пришвидшити обробку інформації, підвищити точність виявлення порушень і мінімізувати можливість маніпуляцій [129].

У підсумку, впровадження цифрових антикорупційних механізмів є складним і багатовимірним процесом, який потребує системної уваги держави, злагодженої міжвідомчої взаємодії та участі громадянського суспільства. Лише

за умови комплексного підходу можна забезпечити розвиток сучасної, стійкої та ефективної антикорупційної інфраструктури, здатної відповісти на виклики війни, післявоєнного відновлення та євроінтеграції. Цифровізація відкриває широкі можливості для підвищення прозорості, підзвітності та доброчесності в Україні, але реалізація цього потенціалу потребує стратегічного бачення, інституційної сили та незмінної політичної волі.

Висновки до третього розділу

Цифрові технології перетворилися на стратегічний ресурс у глобальній антикорупційній політиці й стали ключовим інструментом модернізації публічного управління. Аналіз міжнародного досвіду Естонії, Сінгапуру, Південної Кореї, Великої Британії, Канади, Норвегії, країн ЄС та окремих держав Латинської Америки засвідчив: системне впровадження е-урядування, відкритих даних, автоматизованих систем аудиту, цифрових реєстрів, блокчейн-рішень, платформ громадського контролю та аналітики великих даних здатне істотно знизити рівень корупції, зміцнити доброчесність державних інституцій і підвищити довіру суспільства до влади. Ці країни демонструють, що цифровізація – це не лише технічна модернізація, а глибинна трансформація культури врядування, орієнтованої на прозорість, підзвітність і участь громадян.

Разом із тим, досвід України, розглянутий у підпункті 3.2, показує, що впровадження цифрових антикорупційних інструментів є складним і багаторівневим процесом, який супроводжується численними викликами. Серед них – загрози кібербезпеці в умовах війни, фрагментарність та несумісність державних реєстрів, нормативно-правові прогалини, обмежені фінансові й кадрові ресурси, нерівність доступу до цифрових послуг, слабка цифрова грамотність частини населення, опір змінам усередині державного апарату, недостатня інтеграція громадянського суспільства в розроблення та оцінювання державних цифрових сервісів. Усе це звужує антикорупційний потенціал наявних платформ і сервісів, обмежує можливості автоматизації контролю та залишає простір для корупційних практик.

Перспективи розвитку цифрових інструментів у антикорупційній політиці публічного управління України безпосередньо пов'язані з подоланням окреслених бар'єрів. Ключовими умовами успіху є: комплексна модернізація й інтеграція державних реєстрів у єдину цифрову екосистему; посилення кіберзахисту та інвестицій у цифрову інфраструктуру; системне оновлення законодавства з урахуванням технологічних змін; розвиток цифрової грамотності та інклюзії; розширення участі громадянського суспільства й експертного середовища в розробленні та моніторингу цифрових рішень; поступове впровадження інструментів штучного інтелекту, аналізу великих даних, блокчейну та роботизованої автоматизації процедур.

Отже, міжнародний досвід і українська практика переконливо свідчать: цифровізація є не факультативним, а необхідним шляхом до побудови стійкої, прозорої та орієнтованої на доброчесність системи публічного управління. Успішна імплементація цифрових антикорупційних інструментів потребує поєднання технологічних інновацій, інституційної спроможності та сталої політичної волі. Лише за цих умов цифрові рішення зможуть повною мірою реалізувати свій потенціал як фундамент довгострокової антикорупційної стратегії України в умовах війни, післявоєнного відновлення та європейської інтеграції.

ВИСНОВКИ

Отже, у процесі підготовки роботи вдалося реалізувати поставлену мету та повністю виконати визначені дослідницькі завдання.

1. Було визначено сутність та основні форми прояву корупції в системі публічного управління. Можна стверджувати, що корупція в Україні є комплексним, багатовимірним і глибоко вкоріненим соціально-правовим явищем, яке поєднує правові, політичні, економічні, соціальні та морально-етичні аспекти. Вона постає не лише як зловживання владними повноваженнями з метою отримання особистої вигоди, а як системний механізм деформації суспільних відносин, що підриває принципи верховенства права, справедливості, рівності громадян перед законом та довіру до державних інституцій.

Проведений аналіз показав, що у правовому вимірі корупція проявляється як умисне порушення чинного законодавства, пов'язане з отриманням неправомірної вигоди; в економічному – як незаконне збагачення за рахунок суспільних ресурсів; у соціальному – як використання службового становища для створення нерівності та відтворення практик кумівства й протекціонізму; у морально-етичному – як цинічне використання вразливостей інших людей та руйнування суспільних цінностей. У системі публічного управління корупція виявляється через різноманітні форми – хабарництво, зловживання владою, конфлікт інтересів, нецільове використання бюджетних коштів, маніпуляції під час публічних закупівель, політичну корупцію та системні корупційні схеми, що охоплюють законодавчу, виконавчу й судову гілки влади. Особливо небезпечним є те, що корупційні практики стають «нормою» організаційної поведінки, формують замкнене коло всюдозволеності та безкарності, у якому приватні інтереси чиновників підміняють публічне благо.

Доведено, що корупція завдає довгострокових руйнівних наслідків для держави: знижує ефективність управління, спотворює результати реформ, поглиблює соціальну нерівність, посилює політичну та економічну нестабільність і прямо загрожує національній безпеці, особливо в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови. Отже, визначення сутності та форм

прояву корупції в системі публічного управління дозволяє розглядати її не лише як сукупність окремих правопорушень, а як системну загрозу демократичному розвитку держави, подолання якої потребує комплексної антикорупційної політики, посилення інституційної спроможності органів влади, підвищення прозорості й підзвітності управлінських процесів, а також формування в суспільстві культури нетолерантності до будь-яких корупційних практик.

2. Було розглянуто цифрові технології як інструмент підвищення прозорості та підзвітності влади в контексті антикорупційної політики. Узагальнюючи результати розгляду цифрових технологій як інструменту підвищення прозорості та підзвітності влади в контексті антикорупційної політики, можна стверджувати, що цифровізація публічного управління виявилася ключовою передумовою формування нової моделі врядування, заснованої на відкритості, доброчесності й нульовій толерантності до корупції. Впровадження електронного урядування, систем відкритих даних, електронних закупівель (зокрема Prozorro), онлайн-декларування, електронного судочинства, а також платформ на кшталт «Дія» істотно знижує вплив людського чинника, мінімізує простір для кулуарних домовленостей і хабарництва, усуває необхідність особистих контактів між громадянами та посадовцями, переводячи більшість процедур у прозоре цифрове середовище.

Важливу роль у зміцненні підзвітності відіграють аналітичні системи, інформаційна система моніторингу реалізації антикорупційної політики, сучасні інструменти фінансового моніторингу та технології штучного інтелекту, які дають змогу опрацьовувати великі масиви даних, виявляти аномальні фінансові операції та своєчасно ідентифікувати корупційні ризики. Окремий акцент зроблено на перспективності блокчейн-технологій та інтегрованих систем електронної ідентифікації (зокрема ID.GOV.UA), що забезпечують незмінність даних, прозорість транзакцій, надійну автентифікацію особи та фіксацію кожної дії у вигляді цифрового сліду, який може бути перевірений. У підсумку встановлено, що цифрові технології не лише технічно удосконалюють управлінські процеси, а й формують інфраструктуру довіри між державою та суспільством, сприяють досягненню Цілей сталого розвитку ООН (насамперед

Цілі 16 «Мир, правосуддя та сильні інститути»), посилюють громадський контроль і створюють реальні механізми превенції корупції.

Для України, яка перебуває в умовах воєнного стану та готується до масштабної відбудови, цифрова трансформація державного сектору постає не лише як інноваційний тренд, а як стратегічний інструмент забезпечення прозорості, підзвітності та ефективного управління ресурсами, від чого безпосередньо залежить успіх відновлення та збереження довіри міжнародних партнерів і власних громадян.

3. Було проаналізовано нормативно-правову базу щодо цифровізації антикорупційної діяльності. Отже, в Україні сформовано цілісну й багаторівневу систему правового регулювання, яка поєднує національне законодавство з міжнародними стандартами доброчесності та цифрової прозорості. Конституція України та базові спеціальні закони – передусім «Про запобігання корупції», «Про доступ до публічної інформації», «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», «Про публічні закупівлі», «Про відкритість використання публічних коштів», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» – заклали правові основи функціонування е-декларування, відкритих реєстрів, системи Prozorro, платформ типу Є-data, електронної ідентифікації та захисту даних у цифровому середовищі, що істотно підвищує рівень прозорості, підзвітності та контролюваності публічних фінансів і дій посадових осіб.

Підзаконні акти (насамперед постанова КМУ №835 про відкриті дані, рішення щодо функціонування Prozorro, порядки ведення Єдиного державного реєстру декларацій тощо), а також стратегічні документи – Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки, Державна антикорупційна програма на 2023–2025 роки, відомчі антикорупційні програми та Концепція розвитку електронного урядування – закріпили цифровізацію як системний інструмент профілактики корупції, посилили роль відкритих даних, автоматизованого контролю та ризик-орієнтованого моніторингу.

Ключову роль у формуванні сучасних антикорупційних стандартів відіграють міжнародно-правові акти (Конвенція ООН проти корупції,

кримінальна та цивільна конвенції Ради Європи, Міжамериканська конвенція, стандарти GRECO), які орієнтують державу на впровадження прозорих процедур, етичних кодексів і цифрових механізмів контролю. Сукупність цих норм засвідчує перехід від переважно репресивної моделі «виявлення й покарання» до проактивної моделі «запобігання й моніторинг на основі даних», де електронна ідентифікація, відкриті дані, е-сервіси, інформаційна безпека та аналітичні платформи мінімізують людський фактор, розширюють можливості громадського нагляду й створюють нормативні передумови для сталого розвитку цифрової антикорупційної інфраструктури в Україні.

4. Вдалось дослідити державну політику України та міжнародне співробітництво щодо цифровізації антикорупційної діяльності. Україна поступово переходить від декларативної моделі протидії корупції до комплексної, орієнтованої на попередження, моніторинг і невідворотність відповідальності. Цифрова трансформація державного управління стала одним із ключових інструментів цієї політики: створено спеціалізовані інституції (НАБУ, САП, НАЗК, ВАКС, АРМА), впроваджено електронне декларування, відкриті реєстри, системи Prozorro, Є-data, «Прозорий бюджет», НАСР-портал, платформу «Дія» та інші сервіси, що мінімізують людський фактор, розширюють доступ до публічної інформації й посилюють громадський контроль. Державна антикорупційна програма на 2023–2025 роки та галузеві стратегії закріплюють цифровізацію як системний напрям антикорупційної політики, передбачаючи запуск десятків IT-рішень, інтеграцію реєстрів, розвиток аналітичних інструментів і підвищення кіберстійкості.

Паралельно з внутрішніми реформами Україна активно вибудовує міжнародне партнерство у сфері цифрової антикорупційної політики. Співпраця з GRECO, OECD (у межах Стамбульського плану дій), UNDP, Світовим банком, МВФ, Антикорупційною ініціативою ЄС в Україні (EUACI), участь у європейських мережах на кшталт EPAC/EACN забезпечують доступ до найкращих практик, експертної підтримки та зовнішнього моніторингу виконання зобов'язань. Саме завдяки цьому були підтримані й масштабовані такі флагманські проєкти, як Prozorro, цифрова трансформація митниці, розвиток

систем відкритих даних та електронного урядування. Синергія національної політики та міжнародної допомоги формує в Україні цілісну цифрову екосистему доброчесності, в якій антикорупційні механізми інтегровані у щоденні управлінські процеси, а прозорість, підзвітність і залучення громадянського суспільства стають ключовими умовами сталого демократичного розвитку.

5. Було розглянуто міжнародний досвід застосування цифрових технологій у боротьбі з корупцією. Приклади Естонії, Сінгапуру, Південної Кореї, Великої Британії, Канади, Норвегії та країн ЄС демонструють, що поєднання електронного урядування, відкритих даних, автоматизованих систем контролю, аналітичних платформ, блокчейн-рішень і цифрових сервісів для громадян істотно знижує корупційні ризики, мінімізує вплив людського чинника та підвищує прозорість використання публічних ресурсів. Водночас успіх цих моделей базується не лише на технологічних інструментах, а й на розвиненому громадянському суспільстві, високій цифровій грамотності, сталих етичних стандартах і політичній волі до змін.

Міжнародний досвід засвідчує, що цифровізація антикорупційної діяльності є не технічною «надбудовою», а системною трансформацією публічного управління, яка формує нову культуру доброчесності, відкритості та підзвітності. Для України ці напрацювання мають прикладне значення: адаптація інструментів електронного урядування, систем штучного інтелекту для виявлення ризиків, блокчейн-технологій у реєстрах і фінансових операціях, прозорих електронних процедур у сфері закупівель та платформ громадського контролю може суттєво посилити національну антикорупційну інфраструктуру. Отже, запозичення й творча інтерпретація кращих світових практик є важливою передумовою побудови в Україні сучасної, стійкої та максимально захищеної від корупції системи державного управління.

6. Було виокремлено проблеми впровадження цифрових антикорупційних механізмів в Україні та надано пропозиції щодо їх вдосконалення. Отже, попри істотний прогрес у розвитку електронних сервісів, відкритих даних і автоматизованих систем контролю, ефективність цифрових інструментів

стримується низкою чинників: кіберзагрозами в умовах війни, фрагментарністю та несумісністю державних реєстрів, обмеженістю фінансових і кадрових ресурсів, нормативно-правовими прогалинами, недостатнім рівнем цифрової грамотності населення, низькою мотивацією частини держслужбовців до використання інноваційних рішень, а також збереженням цифрової нерівності й обмеженою інтеграцією громадянського суспільства в процес розроблення та оцінки державних цифрових сервісів. Зазначені проблеми свідчать, що технологічні рішення самі по собі не гарантують зниження корупційних ризиків без належної інституційної, правової та ціннісної підтримки.

Запропоновано напрями вдосконалення цифрових антикорупційних механізмів, які передбачають модернізацію та інтеграцію державних реєстрів в єдину інтероперабельну екосистему, посилення інвестицій у кібербезпеку та оновлення цифрової інфраструктури, розвиток цифрової інклюзії й програм підвищення цифрової грамотності, розширення участі громадянського суспільства у форматі спільного проєктування («co-creation») антикорупційних сервісів, а також поетапне впровадження штучного інтелекту, аналітики великих даних, блокчейн-рішень і роботизованої автоматизації процесів. Наголошено, що реалізація цих пропозицій має відбуватися в межах всеохопної системи публічної доброчесності, заснованої на політичній відповідальності, партнерстві держави з суспільством і ефективному управлінні ризиками. У підсумку підкреслюється, що лише за умов системного, міжвідомчо узгодженого та ціннісно орієнтованого підходу цифровізація може перетворитися на дієвий інструмент зміцнення прозорості, підзвітності та стійкості антикорупційної інфраструктури України в умовах війни, післявоєнного відновлення та євроінтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки // Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsiyna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>
2. Антикорупційна стратегія на 2026-2030 роки: проєкт // Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/antikoruptsiyna-strategiya-na-2026-2030-roky/>
3. Бачинська І. Заходи боротьби з корупцією в системі державної служби // Актуальні проблеми державного управління. Одеса: ОРІДУ НАДУ. 2009. Вип. 1 (37). С. 111-114.
4. Боголєпова А. В. Сутність, основні принципи, форми та функції антикорупційної політики держави // Державне будівництво. 2024. № 1 (35). С. 335–343. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-25>
5. Бондаренко О. С. Цифрова трансформація як принцип мінімізації корупційних ризиків // Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка. 2024. № 1 (105). С. 49–60. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/96356/1/Bondarenko_digital_tools.pdf
6. Бондаренко К. Цифрова трансформація та кібербезпека державних інформаційних систем // Державне управління: теорія та практика. 2023. №2. С. 52–56.
7. Верба С., Чуніхіна К. Цифрові сервіси в Україні як інструмент трансформації публічного управління // Матеріали науково-практичних конференцій Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Серія: Публічне управління та адміністрування: Ольвійський форум –2025 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XXII міжнар. наук. конф. 16-22 черв. 2025 р. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. С. 174-178.

8. Вінникова Н. А. Цифрові технології у боротьбі з глобальною корупцією // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології». Вип. 41. 2022. С. 30–39.

9. Гаращук В. М., Мухатаєв В. М. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні. Харків: Право, 2010. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2011/Garashuk_2010.pdf

10. Гарбінська-Руденко А. В., Глух, М. В. Поняття корупції в системі публічного управління: теоретико-правовий аспект // Правова держава. № (58), 2025 С. 50–60. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/330994/321905>

11. Голова НАЗК розповів у Берліні про виконання Антикорупційної програми // Укрінформ. 12.06.2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3874181-golova-nazk-rozpoviv-u-berlini-pro-vikonanna-derzavnoi-antikorupcijnnoi-programi.html>

12. Гринник А. А. Нормативно-правове регулювання антикорупційної діяльності в Україні // Академічні візії. Випуск 36. Київ: Національний авіаційний університет, 2023. С. 112–118. URL: https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/60570/1/Гринник_AA.pdf

13. Гура В.В. Поняття корупції як економіко-правового феномену // Вчені записки Університету «КРОК» №4(64), 2021. С. 76-84.

14. Є-data — платформа відкритих даних у сфері публічних фінансів. URL: <https://edata.gov.ua/>

15. Ємельянов В.М., Непша О.І. Добросесність: інструмент для подолання корупції чи розправи з неугодними // Публічне управління: проведення реформи в Україні: матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої тижню права. (Луцьк, 8 грудня 2023 р.) / Донецький національний технічний університет; [редкол.: С.В. Подкопаєв та ін.]. Луцьк, 2023. С. 83-89.

16. Зайцев В. О. Співпраця України з державами Європейського Союзу у сфері боротьби з корупцією: кваліфікаційна робота магістра : 281 «Публічне управління та адміністрування». Університет митної справи та фінансів. Дніпро, 2025. 81 с.

17. Індекс сприйняття корупції // Transparency International Україна.
URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>
18. Інформаційна система моніторингу реалізації державної антикорупційної політики // Національне агентство з питань запобігання корупції: вебсайт. URL: <https://dap.nazk.gov.ua>
19. Ковальчук М. О. Поняття та зміст публічного адміністрування запобігання корупції в Україні // Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 1(16) том 5, частина 2, 2017. С. 38-41. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1-5_2017/2/11.pdf
20. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку: резолюція 34/169 Генеральної асамблеї ООН 17 грудня 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282
21. Конвенція ООН проти корупції // Верховна Рада України. Ратифікований від 18.10.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
22. Конституція України: Закон України № 254к/96 від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
23. Корупція в публічному секторі: модуль 4 / Навчальні інструменти для викладачів і фахівців: Серія модулів УНЗ ООН з протидії корупції // United Nations Office on Drugs and Crime. Відень. URL: https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/ukrainian/UA_Anti-Corruption_Module_4_Public_Sector_Corruption.pdf
24. Корчак Н. Антикорупційні цифрові рішення: досвід України та особливості їх впровадження в умовах воєнного стану // Державне управління. 2, 2022 р. С. 13–16.
25. Корчак Н., Мордас І. Діджиталізація як інструмент запобігання корупції: інноваційний досвід України // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління. Том 20 (2), 2024. С. 29-33. DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/20-5/12>

26. Костюков В. О. Феномен корупції та антикорупційних практик у системі публічної служби: теоретичні аспекти // Публічне урядування. Випуск 2 (43). 2025. С. 7-15.

27. Костюков В. О., Мошнін А. А. Цифровізація публічних послуг як засіб торгівлі з корупцією в Україні // Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. Випуск 4 (76), 2024. С. 66-70.

28. Котуков О. А., Солових В. П. Теоретичні аспекти формування антикорупційної політики в ракурсі державного управління (за досвідом країн, що розвиваються) // Державне будівництво. 2022. № 2 (32). С. 77–91. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2022-2-08>

29. Кравченко С. О. Підходи до розуміння антикорупційної політики в публічному управлінні // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Київ. 2018. С. 28-33. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/2_2018/2_2018.pdf#page=34

30. Кривенко А. Л. Шляхи протидії корупції у сфері державних закупівель // Інформація і право. 2020. №3(34). URL: <http://il.ippi.org.ua/article/view/221000>

31. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS № 173, 27.01.1999) // Рада Європи. Ратифікований [від 18.10.2006](#). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text

32. Кузик Д. О. Зміст поняття корупції як об'єкта державної антикорупційної політики // Академічні візії. Випуск 36/2024. 8 с.

33. Лещенко А. В. Корупція в сучасній системі державного та публічного управління в Україні: теоретичні аспекти // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2024. С. 7-11. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/6_2024/4.pdf

34. Лещенко А. В. Шляхи удосконалення системи запобігання корупції в державному та публічному управлінні України // Теоретичні та практичні

питання державотворення. Випуск 33. 2025. URL:
<http://taais.oridu.odessa.ua/article/view/331766>

35. Лопушанська Г., Габро І. Впровадження цифрових інструментів як засобів антикорупційної політики в Україні // Матеріали науково-практичних конференцій Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Серія: Публічне управління та адміністрування: Ольвійський форум –2025 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XXII міжнар. наук. конф. 16-22 черв. 2025 р. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. С. 74-78.

36. Мазаракі А., Мельник Т. Співробітництво України з ЄС у сфері запобігання й протидії корупції // Зовнішні торгівля: економіка, фінанси, право. Серія «Юридичні науки». 2023. № 2. С. 4-33.

37. Мартинов Д. Ю., Обушна Н. І. Феномен корупції в системі публічного управління: теоретичні аспекти наукового дискурсу // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 8. URL:
http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/102.pdf

38. Матвійчук А. В. Вплив антикорупційної політики на економічний розвиток держави // Наукові перспективи. № 7 (49). 2024. С. 1059-1068. URL:
<http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/download/13597/13663>

39. Мельченко В.І., Деркаченко Ю.В. Основні наукові підходи тлумачення поняття корупція // Молодий вчений. № 3 (91). 2021. С. 290-295.

40. Мирославський С.В., Лещенко А.В. Запобігання корупції у системі державного та публічного управління в Україні: історико-ретроспективний аналіз // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. Том 33 (72). № 6. 2022. С. 25-30.

41. Міжамериканська конвенція по боротьбі з корупцією: міжнародний документ, прийнятий на рівні Організації американських держав (ОАД) 29 березня 1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_089#Text

42. Мінфін схвалив стратегічний план цифровізації Держмитслужби // Міністерство фінансів України. 19.01.2024. URL:

https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_skhvaliv_strategichnii_plan_tsifrovizatsii_derzhmitsluzhbi-4448

43. Моніторинговий портал DOZORRO. URL: <https://dozorro.org>
44. НАЗК стало членом Європейської мережі партнерів проти корупції (EPAC/EACN). 28.11.2024. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/epak/>
45. Новак А. М. Формування та реалізація національної антикорупційної політики в контексті сучасної теорії державного управління // Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. № 1. 2020. С. 20-25.
46. Огляд ОЕСР доброчесності та боротьби з корупцією в Україні // OECD Public Governance Reviews. 11.07.2025. URL: https://www.oecd.org/uk/publications/2025/05/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine_4d9e5ab7/full-report/strengthening-the-anti-corruption-and-public-integrity-framework-in-ukraine_8e7ced57.html
47. Оленцевич Н. В. Корупція в системі публічного управління: причини та запобігання // БізнесІнформ. 2018. № 11. С. 28-33. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/1753/Olentsevych%20N_pdf?sequence=1&isAllowed=y
48. Офіційно: «Портал Дія» – відтепер Єдиний державний вебпортал електронних послуг // Міністерство цифрової трансформації України. 04.12.2019. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/ofitsiyno-portal-diya-vidteper-ediniy-derzhavniy-vebportal-elektronnikh-poslug>
49. Пігарєв Ю., Костенюк Н. Діджиталізація публічного управління як чинник цифрової трансформації України // Актуальні проблеми державного управління. 2021. № 2(83). С. 92–96.
50. Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України № 1137 від 04.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-%D0%BF#Text>
51. Поляк С. Вплив штучного інтелекту на виявлення корупційних правопорушень та корупційних ризиків // Деякі питання управління корупційними ризиками: вдалі практики з виховання доброчесності у системі

МВС : збірник тез доповідей учасників круглого столу (21 листопада 2024 року) / упоряд. А. Годяк. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. С. 57-59.

52. Попов Г. В. Міжнародно-правове регулювання взаємодії у сфері запобігання і протидії корупції // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2012. Вип. 1. С. 135-142.

53. Про державну службу: Закон України № 889-VIII від 10.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

54. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

55. Про доступ до публічної інформації: Закон України № 2939-VI від 13.01.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

56. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України № 2155-VIII від 05.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

57. Про публічні закупівлі: Закон України № 922-VIII від 25.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>

58. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України №183-VIII від 11.02.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text>

59. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України № 80/94-ВР від 05.07.1994 (в редакції від 20.04.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80/ed20250420#Text>

60. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України № 220 від 04.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>

61. Про затвердження Положення про інтегровану систему електронної ідентифікації: Постанова Кабінету Міністрів України № 1150 від 03.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-2023-%D0%BF#Text>

62. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України

№835 від 21 жовтня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

63. Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків: Постанова Кабінету Міністрів України №166 від 24 лютого 2016 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/166-2016-%D0%BF#Text>

64. Про затвердження Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Наказ НАЗК № 448/21 від 23.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0986-21#Text>

65. Про Національну програму інформатизації: Закон України № 51 від 01.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>

66. Про національну програму боротьби з корупцією: Указ Президента України від 10.04.1997 р. № 319/97 // Офіційний вісник України. 1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/319/97#Text>

67. Про затвердження Антикорупційної програми Національного агентства України з питань державної служби на 2024-2026 роки: Наказ НАДС № 142-24 від 15.10.2024. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/ANTIKOR/2024/142-24.pdf>

68. Про очищення влади: Закон України від 16 вересня 2014 року № 1682-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18#Text>

69. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>

70. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України № 2447-VIII від 07.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>

71. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 649-р від 20.09.2017. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text>

72. Проект Закону України «Про реалізацію експериментального проекту щодо цифровізації регуляторної діяльності» // Державна регуляторна

служба України: публічні обговорення. 02.05.2025. URL: <https://drs.gov.ua/press-room/106532/>

73. Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи “Прозорий бюджет”: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 92-р від 11.02.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80#Text>

74. Прозорий бюджет. URL: <https://bissoft.org/ua/prozoryi-budget>

75. Публічне управління: український вимір : матеріали щорічної наук. практ. конференції, 7 грудня 2022 р., м. Харків; електронне видання. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2023. 176 с.

76. Сахан О., Морозов Я. Правові та організаційні засади запобігання корупції у сфері публічного управління України // Вісник Національного університету імені Ярослава Мудрого. 2021. № 4. С. 158–178.

77. Сидоренко Н. С. Новітні інструменти протидії корупції в державних органах // Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2023. № 6 (72). С. 69–73.

78. Сидоренко Н. С. Причини і форми корупційних проявів у державному управлінні: теоретичний аспект // Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. № 6. 2023. С. 59-63. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/512/461>

79. Скорик О. О., Рябоконт Н. П. Цифрова трансформація моделі публічного управління: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії // Електронне «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2020. № 7. С.3-17. URL:http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/52.pdf

80. Слівінська Н., Максимова М. Корупційні ризики під час воєнного стану в Україні // Міжнародна та національна безпека: теоретичні та прикладні аспекти: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (ДДУВС, 17.03.2023). С. 607-608. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/11181/1/273.pdf>

81. Сорока С., Генералова А. Антикорупційні органи як основні засоби протидії корупції // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки». № 2 (38). 2023 С. 249-255
82. Статут Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) від 05.05.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_144#Text
83. Табачук А. Я., Барабаш В. Ю. Електронне урядування і боротьба з корупцією: економічні переваги // Економіка та суспільство. Випуск 62. 2024. 6 с. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4016/3946>
84. Тарасенко А. Д. Міжнародний та національний досвід запобігання корупції // Науково-практична конференція. Дніпро: Політичні науки. 2023. С. 45-49.
85. Тимченко М. Цифрова стійкість держави у період війни : роль платформи Дія у забезпеченні безперервності публічних послуг // Матеріали науково-практичних конференцій Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Серія: Публічне управління та адміністрування: Ольвійський форум –2025 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XXII міжнар. наук. конф. 16-22 черв. 2025 р. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. С. 171-173.
86. Тульчинська С. О., Красношاپка В. В. Особливості дослідження причин виникнення корупційних ризиків у сфері публічної влади в контексті економічної безпеки // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. № 4, Том 3. 2020. С. 250-254. URL: <https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/2020-4t3-43.pdf>
87. Угода між Урядом України та Європейською Комісією про фінансування заходу «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні – фаза II». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-19#Text
88. Уряд ухвалив постанову, яка дає змогу врегулювати структуру ID.GOV.UA // Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-ukhvalyv-postanovu-iaka-daie-zmohu-vrehuliuvaty-strukturu-idgovua>

89. Федоров М. Послуги в Дії знищують 7,4 млрд хабарів щороку. Я цифровізація економить гроші і час українцям // InterFax. 11.09.2025. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/1103940.html>
90. Хаустова М. Г. Державна політика в умовах цифровізації суспільства. Міжнародний досвід реалізації програм та стратегії цифровізації. Аналітично-порівняльне правознавство. № 2. 2022. С. 209-216. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261881/258267>
91. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією: Міжнародний документ № 994/102. Ст.2. 2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text
92. Цифровізація – найпотужніший інструмент мінімізації та запобігання корупції, – Голова НАЗК. 21.08.2023. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/tsyfrovizatsiya-najpotuzhnishyj-instrument-minimizatsiyi-ta-zapobigannyakorupsiyi-golova-nazk/>
93. Цифровізація проти корупції – як Дія заощаджує державі 7,4 млрд грн на рік // Міністерство цифрової трансформації. 15.09.2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/tsyfrovizatsiia-proty-korupsiyi-iak-diia-zaoshchadzhuie-derzhavi-74-mlrd-hrn-na-rik>
94. Цілі сталого розвитку Україна. Добровільний національний огляд. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/pdf>
95. Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути // Дія. Бізнес. 05.08.2025. URL: https://business.diia.gov.ua/entrepreneur-handbook/item/cil_16_mir_spravedlivis_ta_silni_instituti
96. Щодо електронної системи закупівель // PROZZORO Інфобокс. Мінекономіки. 07.02.2017. URL: <https://infobox.prozorro.org/news-mert/shchodo-elektronnoji-sistemi-zakupivel>
97. Як ООН підтримує Цілі сталого розвитку в Україні // ООН в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/>
98. Aarvik P. Blockchain as an anti-corruption tool. Bergen: U4 Anti-Corruption Resource Centre, Chr. Michelsen Institute. 2020. 38 p.

99. Ali A., Raza A., Qazi I. A. Validated digital literacy measures for populations with low levels of internet experiences // Development Engineering. 2023. Volume 8. № 100107. URL: <https://doi.org/10.1016/j.deveng.2023.100107>
100. Ali A. Digital literacy as a foundation of e-government effectiveness // Government Information Quarterly. 2021. Vol. 38(3).
101. Allesie, D., Sobolewski, M., Vaccari, L. 2019. Blockchain for digital government. F. Pignatelli (ed.). EUR 29677 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg. Doi:10.2760/942739, JRC115049
102. Blockchain can prevent corruption and improve transparency. Telefonica. URL: <https://www.tableau.com/blog/identify-corruption-red-flags-using-data-analytics>
103. Hinings B., Gegenhuber T., Greenwood R. Digital innovation and transformation: An institutional perspective // Information and Organization. 2018. № 28(1). P. 52–61.
104. Güemes cecilia. Wish you were here trust in public administration in latin America // Revista de Administracao Publica, 2020. No 53. pp. 1067–1090.
105. Greco – міжнародний антикорупційний моніторинговий механізм. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/greco-70743827/70743827>
106. Eurobarometer. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>
107. European Commission. 2022a. Regulation of the European Parliament and of the Council on the financial rules applicable to the general budget of the Union (recast). Brussels, 16.05.2022. COM(2022) 223 final. 2022/0162(COD). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0223>
108. European Commission. 2022b. Arachne. What is new in Arachne V2.3? 18 January 2022. URL: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=25636&langId=en>
109. European Anti-Fraud Office. n.d. Union Anti-Fraud Programme – AFIS component. URL: https://anti-fraud.ec.europa.eu/policy/union-anti-fraud-programme-uafp/union-anti-fraud-programme-afis-component_en
110. European Commission. 2022c. Early Detection and Exclusion System (EDES). Anti-fraud measures. URL: <https://commission.europa.eu/strategy-and->

[policy/eu-budget/how-it-works/annual-lifecycle/implementation/anti-fraud-measures/edes_en](#)

111. IACC. (2022). International Anti-Corruption Conference. URL: <https://iaccseries.org>

112. Indonesia's G20 Presidency. (2022). Digital Transformation and Anti-Corruption Efforts. URL: <https://www.g20.org/digital-transformation-and-anti-corruption>

113. Institutional Arrangements to Combat Corruption. A Comparative Study. United Nations Development Programme. 2005. URL: https://www.un.org/ruleoflaw/files/10%20Institutional%20arrangements%20to%20combat%20corruption_2005.pdf

114. Kraus S., Jones P., Kailer N., Weinmann A., Chaparro-Banegas N., Roig-Tierno N. Digital Transformation: An Overview of the Current State of the Art of Research. SAGE Open. 2021. № 11(3). URL: <https://doi.org/10.1177/21582440211047576>

115. Linkurious. 2021. A “tsunami of data”: the investigative technology behind the Pandora Papers. URL: <https://linkurious.com/blog/technology-pandora-papers-investigation/>

116. Linkurious. 2016. Panama Papers: How Linkurious enables ICIJ to investigate the massive Mossack Fonseca leaks. URL: <https://linkurious.com/blog/panama-papers-how-linkurious-enables-icij-to-investigate-the-massive-mossack-fonseca-leaks/>

117. NACP Anti-corruption Portal. URL: <https://www.nazk.gov.ua/en/>

118. OECD. (2022). Anti-Corruption and Integrity Forum. Retrieved from <https://www.oecd.org/corruption-integrity/forum>

119. OECD. Integrity Review of Ukraine: Safeguarding Integrity for a Resilient Ukraine. OECD Publishing, 2022.

120. Poufinas T., Laskareli A., Agiropoulos C. Decreasing Corruption and Increasing Competitiveness through E-Government // Theoretical Economics Letters. 2023. № 13. pp. 310– 331. URL : <https://doi.org/10.4236/tel.2023.132020>

121. Pyatt G. Ukrainian corruption is more terrifying than Russian tanks. UkrMedia online newspaper. 2015. URL: <https://ukr.media/politics/238369/>
122. Sadik-zada E., Gatto A., Niftiyev I. E-government and petty corruption in public sector service delivery // Technology Analysis & Strategic Management. 2022. pp. 1-17.
123. Sousa L. de. Open government and the use of ict to reduce corruption risks / In A. Delicado, N. Domingos and L. de Sousa (Eds.), Changing Societies: Legacies and Challenges. Vol. III. The Diverse Worlds of Sustainability. Lisbon: Imprensa de Ciências Sociais, 2018. pp.179–202.
124. Sullivan A., Ward M. Four ways to use data analytics to identify corruption red flags. Tableau: website. URL: <https://www.tableau.com/blog/identify-corruption-redflags-using-data-analytics>
125. The EU Anti-Fraud Programme (2021-2027). URL: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/eu-anti-fraud-programme_en
126. Transparency International. n.d. What is Corruption? URL: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>
127. Transparency International. Corruption Perceptions Index. URL: <https://www.transparency.org/>
128. Transparency International Ukraine. Anti-corruption on hold. Ukraine in the Corruption Perceptions Index 2024. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/en/>
129. UNODC. Use of Artificial Intelligence in Anti-Corruption Efforts. 2021.
130. Vial G. Understanding Digital Transformation: A Review and a Research Agenda // The Journal of Strategic Information Systems. 2019. № 28. P. 118–144. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>